

ناو ه روک:

- ۱_ رووداوی دلته زینی یوتبوری \ سه رنوسه ر ۲
- ۲_ سه ده مین سالی له دایک بوونی برتولت بریشت \ فه ره یدوون نازری ۳
- ۳_ شیکردنه وه یه ک بو سیسته می په روه رده \ به شی دووهه م \ سه لام عبدالله ئیبراهیم ۹
- ۴_ پیویستی نووسینی کوردی به لاتین \ ریپوار ۱۴
- ۵_ سوسیال دیموکراته کانی ته وروپا و مه سه له ی کورد \ ئاوات سه عید ۱۶
- ۶_ شیعر: \ مه شخه ل \ ته ها قادری \ سه فین عه لی ۲۴
- ۷_ نامه ی مارکس بو فردیناند لاسال \ سلیمان قاسمیانی ۳۱
- ۸_ بو پشتیوانی له ته سلیمه نه سرین \ ده سته ی نووسه ران ۳۴
- ۹_ تایتانیک، سیمبولی وه حشیگه ری و نابه رابه ری \ فه ره یدوون نازری \ ته ها قادری ۳۵
- ۱۰_ روژیک که دایکیشم ده توانی \ قدسی قاضی نور \ گه لویژ ۴۱
- ۱۱_ حیجابی ئیسلامی و منالان \ وت وویژ له گه ل په روین کابولی ۴۶
- ۱۲_ دیدار ۴۹
- ۱۳_ سه لمان روشدی پشت به کی ده به ستی؟ \ ئیره ج فه رزاد ۵۰
- ۱۴_ نامه ی عه باس شوان بو ریپوار ۵۳

رووداوی دلته زینی یوتبوری

سه رنووسه ر

سلیمان قاسمیانی

نیوه شهوی پینج شه ممه له سه ر جومعه، ۲۰ ی مانگی ئوکتوبر، ۶۲ لاو له شاری یوتبوری له سوید، له کلپه ی ناگردا گیانیان له دهست دا. ئەم رووداوه تال و دلته زینه کاتیک رووی دا که لاوان له دیسکویه ک که خویان ریکیان خستبوو، کوبوونه وه و له شادی و خوشی دابوون. تا ئیستاش که ئەم دیرانه دهنووسین، هوی ناگرگرتنی لوکالی دیسکویه که روون نه بووه ته وه و لیکولینه وه ی پولیس کوتابی پی نه هاتووه.

هوی ئەم کاره ساته هرچی بووی، راستی یه کی تال ههیه که به ههچ دهسه لاتیك ناشارد ریته وه نه ویش نه و جودایی یه که داسه پاوه به سه ر خه لکی موهاجیر له کومه لگای سویدی دا. بیجگه له ههشت لاو، باقی قوربانیه کانی ئەم کاره ساته دلته زینه منالانی موهاجیر بوون. نزیك به ۴۰۰ لاو له شوینیک بو دیسکو کوده بنه وه که ته نیا بو ۱۵۰ کهس جیگای بووه. کاتیکیش که بلیسه ی ناگر ده که ویته گیانی لاوانی گهرمی هه لپه رکی، به شیک زوریان به هوی چووک بوونی جیگا و ریگای دهربازبوون، ده که ونه ژیری و گازی دوو که ل ئەمانیان لی ده بری.

ئیمه له ژماره ی داهاتوودا زیاتر له و باره وه دهنووسین. لیره دا ته نیا هاوده ردی خومان له که ل ته واوی کهس و کار و دوست و ناشنای ئەم قوربانیانه دهرده برین. ئەم خه مه قورس و گرانه، خه میکی هاوبه شی ئینسانی یه و ئیمه ش به ته واوی وجوده وه خومان له و خه مه دا به به شدار ده زانین.

به بونه‌ی سه‌دهمین سالی له دایکبوونی برتولت بریشت

نووسینی فهره‌یدون نازری

"فه یله سوفه کان تا به ته مرو به شیوه ی جوراوجور دنیایان ته فسیر کردووه، مه سه له که به لام گورینییه تی."

مارکس — تیزی یازده مه م سه باره ت به فویه رباخ

(۱)

بریشت له نامه یه کدا بو ترتیاکوف نووسی: "مه سه له تزکیه ی بینه ر به هه لخروشاندنی هه ست نیه، به لکوو گورینییه تی؛ یا لانی که م چاندنی تویی ته و گورانگاری یه یه له ده روونی دا، که بتوانی له ده ره وه ی تیاتردا بیته به ر. بریشت زور که نج بوو کاتیک که به م بوچوونه که یشت و تا کوتایی ژیانی بو که یشتن به م نامانجه تیکوشا.

بریشت سالی ۱۸۹۸ له شاری "ئاگسبورگ"ی ئالمان له بنه ماله یه کی خاوه ن کارگه، له دایک بوو. له سه رده می شه ری یه که می جیهانی دا، له ته مه نی ۱۶ سالی دا، له گوشاری مه دره سه که یان دا پیشنیاری به قوتاییه کان ده کرد که بو خزمه ت به نیشتمان بچن بو مه یدانه کانی شه ر. سالیک دواتریش شیعیکی به بونه ی له دایکبوونی قه یسه ری ئالمان نووسی. به لام زوری پی نه چوو که راستی یه کانی تالی شه ر، که خوی له مه یدانه کانی شه ر دا شاهیدیان بوو، سه باره ت به عادل بوونی قه یسه ر و پیروزبوونی خاکی نیشتمان، خستی یه شکه وه.

بریشت به دوای وه لامیکه وه بو هوی ته م شتانه وه که شورشی ۱۹۱۸ ی ئالمان، شاری له دایکبوونی خسته خروش. ناوی حیزی "سپارتاکوس" و رابه ره کانی "روزا لوگزامبورگ" و کارل لیبکینیش" که وته سه ر زاری خه لک. کومونیسته کان به ته مابوون حکومه تیکی شورایی له ئالمان دا دابمه زرینن. ته م حکومه ته ته نیا ماوه یه کی کورت له سه ر کاربوو ئیمکانی ته وه ی پی نه درا که کاریکی ته وتو بکات.

بریشت سه باره ت به شاری له دایکبوونی نووسی: ئالای ده سه لاتی شورایی هه لکرا. خه سته خانه ی شار ته نیا ناوه ندی چه کداری له شاری ئاگسبورگ بوو و منیان وه کوو ته ندایمی "کومیتته ی شورشگیری ئاگسبورگ" هه لبارد. من ئیستاش ناوی "فویسیچیفسکی"، بولشه ویکی پولونیاییم له بیرماوه که سه روکی کومیتته که بوو. ئیمه ته نانه ت چه کداریکیشمان ن بوو و هیچ بریاریکمان له سه ر میلی کردنی بانک یا داخستنی کلیسیاه ک ده رنه کرد.

شورشی ئالمان شکستی خوارد به لام ریگه ی بریشت ساخ بووه وه. ته و به ده وری خویه وه دنیایه کی پر له تاوان و وه حشیگه ری ده بینی. بریشت دژی به م نیزامه بوو و پیی وابوو که ته م دنیایه ده بی به شیوه یه کی شورشگیرانه بگوردی. بریشت توانایی هونه ری خوی خسته خزمه ت شورش و پیک هینانی ته م ئال و گوره شورشگیرانه یه. کومونیزمی ئالمان، شورشی ئوکتوبر و به تایبه ت نووسراوه کانی لینین، بریشت ی هینابوو سه ر ته م قه ناعه ته که کریکاران ده بی ده زگای ده وله تی بورژوایی تیک بشکینن و ده سه لاتی شورایی دابمه زرینن.

سالی ۱۹۲۶ که وته فکری نووسینی شانویه ک سه باره ت به "چونیه تی گهرانی ده غل ودان له جیهان" دا. پیوستی خویندنه وه ی ئیقتصاد، بریشت ی گه یانده وه مارکس، و له ومه ودوا ئیتر له حزه یه ک له خویندنه وه ی به ره مه کانی رابه رانی گه وره ی کریکاری نه که وت و به پیی ته عبیری غالب که له و سه رده مه دا له کومونیست و مارکسیست

هه بوو، ده کری بوتری که تا ناخری ژیانی، کومونیست و مارکسیست مایه وه.

بریشته له سه رده میک دا هه لسوورانی کومه لایه تی خوی ده س پیکرد که جوولانه وه ی کومه لایه تی کومونیزم، هیرشیکی گه وره ی بو له به یین بردنی نابهرابه ری، چه وسانه وه و وه حشیگه ری حاکم به هوی ده سه لاتی بورژوازی یه وه، ده ست پیکردبوو. شورشی گه وره ی شوکت بر و شورشی ئالمان توپکی ته م هیرشه بوون. لنین و روزا لوگرامبورگ دوو رابه ری گه وره ی ته م جوولانه وه یه بوون که بریشته ناسیای ته واوی له گه ل به رهه مه کانی هه ردوویان هه بوو. تریتاکوف ده لی که بریشته به رهه مه کانی لینین ی به ده نگه ی به رز ده خوینده وه. بریشته هه ولی دا که ژیاننامه ی روزا بکا به شانو. به لام دوایی مه سه له که ی پی زور گه وره و ئالوز و تراژیک بوو و به قه ولی خوی داخی دلی کریکارانی تازه ده کرده وه.

له سالی ۱۹۲۶ را له گه ل به رهه مه کانی مارکس ئاشنا ده بی. و تا کوتایی ژیانی له هه موو سه فه ره کانی دا وینه یه کی مارکس و ئینگیلسی پی بوو و له سه ر میزه که ی خوی دای ده نا و به رهه مه کانیانی ده خوینده وه. تیکه لاویون له گه ل ته م جوولانه وه کومه لایه تی یه، به ئاشکرا کاری کرده سه ر بریشته. به لام به دوا ی شکست هینانی شورشی شوکتوبه ر و سه رکه وتنی ناسیونالیزمی رووسی؛ دوا ی هیرشی فاشیزم و تیک شکانی له لایه ن هیزه کانی په یمانی یه کگرتوو... مروثایه تی و کومونیزمیش پاشه کسه یه کی گه وره یان پیکرا، که ئاکامه ی داوینی بریشته یشی گرت.

ئاکامی نیگاتیقی ته م مه سه له یه له هه لسوورانی سیاسی بریشته دا له به رچاوتره تا وه کوو له به رهه مه هونه ری یه کانی دا. ته و تا کوتایی ژیانی، سوپیه تی به وولاتیکی سوسیالیست ده زانی که به هوی خستنه ژیر ئازادی یه کانی تاکه که س، تووشی هه ندیک هه له بووه. سه ره رای ته وه ی که ته ندامی هیچ حیزبیک نه بوو، به لام به و جووره ی که ده بوو له رابه رینی سالی ۱۹۵۳ ی کریکاران (له ئالمانی روژه لات) پشتیوانی نه کرد و به ئاشکرا ره خنه ی له "کوماری دیموکراتی ئالمان" ی بو سه رکوتی خویناوی رابه رینه که نه گرت و شیعیکی ته نزیش که له م باره وه نووسی بووی بلاوی نه کرده وه.

بریشته هه رهه وه ها له سه رده می هیرشی دژی کومونیستی "مه ک کارتی" له ئامریکا، کاتیک که وته به رده م "کومیتته ی پارله مان سه باره ت به هه لسوورانی دژی ئامریکایی"، به ئاشکرا دیفاعی له کومونیزم نه کرد. خوشبه ختانه ته م هه له سیاسی یانه به و ته ندازه ی که له مه یدانی سیاسی یه وه زه ره دیان بوو، کاردانه وه یه کی وه هایان له مه یدانی هونه ری یه که ی دا نه بوو. بریشته له م مه یدانه دا هیچ کات ته سلیمی "ژیدانوفیزم" و "رنالیزمی سوسیالیستی" نه بوو و شیوه ی سه ربه خوی خوی هه بوو که خوی به "رنالیزمی راسته خو" ناوی دینی.

(۴)

بریشته وه کوو گه وره ترین شاعیر و شانونووسی ته م سه ده یه ناسراوه. ته و به رهه مه کانی خوی بو گورینی خوینه ران و بینه رانی به رهه مه کانی ده نووسی و ده یهه ویست که خه لک ببن به کومونیست برشته ووتویه تی: "ته رکی هونه رمه نده کانی ئالمانی دیموکرات بلاو کرده وه ئیده کانی کومونیزمه". بریشته له مه یدانی تیاتردا، و بو به رهه مه ینانی ته م ئال و گوری یه، یا بو چاندنی ده غلی ئال و گوری، تیئوری یه کی پیشکه ش کرد که به "تیاتری حیماسی" ناسراوه. ته م تیئوری یه ی بریشته له به رانبه ر ته و سوننه ته یه که به "تیاتری دراماتیک"، یا "ته ره ستویی" ناسراوه و "ستانیسلاوسکی" ته کته ری به ناوبانگی رووس فورموله ی کردبوو و ره واجی پیداوو. بریشته تیئوری خوی له به رانبه ر تیاتری دراماتیک دا، به کورتی به م شیوه ی خواره وه ده رده بری:

تیاتری دراماتیک

۱- پیلان ته ریژی. ۲- وا ته کات که بینه ر له و شته ی که له سه ر خانی شانوکه دا روو ده دا خوی له بیر بچپته وه. ۳- مه یدانی هه لسوورانی بینه ر که م ده کاته وه. ۴- ته جره به یه ک ده دا به بینه ر. ۵- بینه ر ده بیته به شیک له شتیک. ۶- به گویی بینه ردا ده خوینی. ۷- ده ست له هه سته غه ریزی ئینسان نادا. ۸- بینه ر له ناو جه رگی به رهه مه که دایه. ۹- خه لک به شدار ده کا له ته جره به کانی خوی دا. ۱۰- ئینسان به گریمان ده گیری. ۱۱- ئینسان له گوران نایه. ۱۲- ته ئکیده که ی له سه ر کوتایی یه. ۱۳- هه ر ته کتیک، خولقینه ری ته کتی دواتره. ۱۴- گه شه کردن پیشان ده دا. ۱۵- گه شه کردن له هیلکی راست دا ده بینی. ۱۶- به ئیجبار زانینی گه شه کردن له سه ره خو. ۱۷- ناسینی ئینسان وه کوو دیارده یه کی نه گور. ۱۸- عقل، بوون دیار ده کا. ۱۹- هه ست

تیاتری حیماسی

۱- شتیک ده گیرپته وه. ۲- وا له بینه ر ده کا که وه کوو که سیک که له ده ره وه دایه، سه یری شانویه که بکات. ۳- مه یدانی هه لسوورانی بینه ر فراوان ده کات. ۴- وینه یه ک له جیهان ته دا به ده ست بینه ره وه. ۵- له گه ل شتیک به ره و روو ده بیت. ۶- راویژ ده کا. ۷- ده گاته ئاستی زانست. ۸- بینه ر له دهره وه راده گیری. ۹- لی ده کولپته وه. ۱۰- ئینسان خالی سه ره کی پرسپاره که یه. ۱۱- ئینسان هه م خوی ده گوردی و هه م گورانکاری پیک دینی. ۱۲- ته ئکیده که ی له سه ره وه ته. ۱۳- هه ر ته کتیک سه ره خویه. ۱۴- موتاج ده کات. ۱۵- گه شه کردن پیچاویچه. ۱۶- فرتکه به ستن. ۱۷- ناسینی ئینسان وه کوو پروسه. ۱۸- بوونی کومه لایه تی، عقل ی ئینسان دیاری ده کات. ۱۸- بیرکردنه وه.

هه ره کوو ده بینری، بریشت تیئوری یه که ی خوی له سه ر میتودی زانستی مارکیستی دامه زراندوووه و ته نانه ت ته م تیوری یه ش خوی به شتیک که له گورانهاتوو ده زانی.

(۳)

بریشت وه کوو ناتییست و ماتریالیستیک که هه ولی ده دا به شیوه یه کی دیالکتیکی بدوی و به رهه م بخولقینی؛ به هوی کردار و به رهه مه کانی یه وه ئینسانیکی گه وره یه. ته و دژی زولم و زوری، هه لاواردنی ئینسانه کان، نایه کسان و تاوانی بی ته ژماری نیزامی سه رمایه داری بوو و به قه له م و به کرده وه دژی ته م کاره ساته هه لده ستایه وه. به لام خه باتی بریشت که وته سه رده میکه وه که ئیتر خه بات دژی چه وسانه وه، ناسیونالیزم و مه زهه ب برست و توندی جارانی نه مابوو و خویشی سه باره ت به و ناسیونالیزمه ی که کوله که ی روحی سوسیالیزمی بورژوایی له سوڤیه ت بوو، هه لویستی نه بوو. سه ره رای ته م که م و کووری و هه له سیاسی یانه، بریشت زور به رهه می هه میشه زیندروی خولقاند که خویندنه وه و دیتیان پله ی زانیاری ئینسان په ره پی ده دا و ده رکی مروف له جوانی به رینتر و قولتر ده کات. هه لاواردن و زولم و زوری به لای ته وه وه ژیرخانی کومه لگای سه رمایه داری بوون و پیی و ابوو که ته نیا ئالو گوریکی شورشگیرانه ده توانی کوتایی به مه بینی. به رهه مه کانی بریشت ته بیعه ته ن زور شت ده ده ن به خوینه ر و بینه ره کانی؛ باوه ر به گورانی شورشگیرانه ی کومه لگا و تیکوشانی له پسان نه هاتوو یه کیک له و شتانه.

کورته یه ک له ژيان و ئيشاره يه ک به بريک له به ره مه کانی برتولت

بريشت Bertlot Brechet

- ۱۸۹۸ له ناگسبورگ ی Augsburg، ئالمان، چاوی به ژین پشکوت.
- ۱۹۰۴_۱۹۰۸ مه دره سه ی سه ره تایی له ناگسبورگ.
- ۱۹۰۸_۱۹۱۷ له ده بیرستان، ناگسبورگ، یه کیک له ئیدیتوره کانی گوڤاری مه دره سه.
- ۱۹۱۷ ناونوسپین له به شی پزیشکی دانشگاهی موونیک Munich.
- ۱۹۱۸ یه که مین ورژنی Version شانوی بعل Baal. وه ک پزیشکیار برا بو سه ریازی. بريشت
- ۱۹۱۹ نووسینی شانوی «ته پله کان له شه ودا». لیون فوخت وانگر له سه ر ئه م شانونامه یه ده نووسی:
- «داستانی سه ریازیکه که له شه ر ده گه ریته وه و ده بینی که ده سگیرانه که ی دووگیان کراوه و له لایه ن باوک و دایکه پول په رستیه وه له مال وه ده ر نراوه؛ له مه یخانه و شه قامه کریکاری یه کان بانگه واز ده کری بو شورش؛ کچه که ش له گه ل سه بازه که له خه بات دا به شداری ده کا؛ سه باز که ده بینی ئیستا کچه که هی خویه تی شورش به جی دیلی، ده سستی هاوری یه که ی ده گری و به ره و مال ده گه ریته وه که له وی ته ختیکی گه وره و سپی چاوه روانیانه. ئه و به «مشروطه» ی خوی گه یشتووه و شورش بو برسیه کانه.»
- ۱۹۲۱ «له جه نگلی شاره کان.»
- ۱۹۲۲ «ته پله کان له شه و دا». دیته سه ر شانو و خه لاتی کلیست Kleist Prize وه رده گری. «بعل» له ۸۰۰ دانه دا بلاو ده بیته وه.
- ۱۹۲۳ «له جه نگلی شاره کان» و «بعل» دینه سه ر شانو.
- ۱۹۲۴ «ژیانی ئیدواردی دووهه م»، ئاداپته ی نمایشنامه یه کی مارلوه Marlowe. دیته سه ر شانو.
- ۱۹۲۸ نووسینی «ئوپرای سی پولی» و هاتنه سه ر شانوی. سرگئی تریاکف Sergei Tretykov
- ده باره ی ئه م به ره مه ده نووسی: «رووداوه کانی شانوکه له دوو دنیا دا ده خرینه پیش چاو. دنیای خه یال و دنیای راسته قینه. له مه یدانی یه که م هه تاوی دادگه ری هه موو لایه کی روون کردووه ته وه. کاربه ده ستان جه نایه تکاریکی چه په ل ده گرن که له کونه مشک دا خوی شار دووه ته وه. له دنیای راسته قینه دا ده سه لاتی دیکتاتوری له ده سستی هه مان کابرای چه په ل و جه نایه تکار دایه که سه روکی پولیس ده ستیار و گه واده که یه تی.»
- ۱۹۳۰ شانونامه ی «پشکووتن و تیداچوونی شاری ماهاگونی»، «ئه وه ی وتی ئه ری و ئه وه ی وتی نا» و «کرده وه جی به جی کراوه کان» دینه سه ر شانو.
- ۱۹۳۱ سناریوی فیلمی «Kuhle Wape» و نمایشنامه ی «ژان ی پیروزی ئاغه ل».
- ۱۹۳۲ شانونامه ی دایک، که له سه ر رومانی «دایک» ی گورکی نووسراوه، دیته سه ر شانو.
- ۱۹۳۳ شانوی "که لله خر و که لله تیژه کان" ته واو ده کا.
- له گه ل هاوسه ره که ی "هیلینا وایگل" ئالمان به جی دیلی و ده چیته پاریس، پراگ و وین.
- «حه وتمین گوناھی گه وره» له پاریس نیشان ده دری.
- ۱۹۳۴ رومانی «سی پولی» له ئامستردام بلاو ده کاته وه.
- ۱۹۳۵ ده چیته مسکو. چند شانونامه ی کورت له ژیر ناوی «ترس و نه کبه تی رایشی سیهه م» ده نووسی.
- ۱۹۳۶ نیشان دانی «که لله خر...» به زمانی دانمارکی له کپنهاگ.
- ۱۹۳۷ هاتنه سه ر شانوی «تفه نگه کانی نه نه کارا»، که سه بارت به شه ری ناوخویی سپانیا نووسراوه، له

پاریس.

۱۹۳۸ هشت دیمه ن له «ترس و نه کبه ت...» له پاریس نیشان ده دری. ئە م کتیبه بیست و هشت دیمه نه که هه ر کام له خویدا ته واوه و هه موویان باسی ژیان له ژیر ده سه لاتی «نازی»یه کان ده که ن. یه که مین ورژنی «ژیانی گالیله» له سی حه فته دا ده نووسی. ئە م به رهه مه شاکاریکی جیهانی یه که بریشت سه باره ت به «ئه نکیزیسیون» نووسی. گالیله، زانای گه وره ی نه ستیره ناس، سه لماندی که زه وی به ده وری هه تاو دا ده گه ری. ئە م راستیه به پیچه وانه ی نه و درو گه وره یه که به ردی بناغه ی «مه سیحیه ت»ی له سه ر دانراوه. قه شه و رابه رانی مهزهه بی مه سیحیه ت ده یانگوت که زه وی ناوه ندی جیهانه و هه موو ئه ستیره کان به ده وری دا ده گرن. هویه که شی ئه وه یه که مسیح لیره له دایک بووه و له راستی دا ئه وان به ده وری کلیسا دا ده گه رین. گالیله به له قاودانی ئە م درویه، که کلیسا زور زانای به زیندووپی له سه ر سوتاندبوو، مهزهه بی مه سیحیه تی خسته مه ترسیه کی سامناکه وه. گه وره قه شه کان، ده س به کار بوون و گالیله یان هینایه دادگای ئه نکیزیسیون بو دادگه ری: "یان ده بی بلیی هه له ت کردووه، یان به نیوی یه زدان و کوره که ی به زیندووپی ده تکه یینه که باب." گالیله ده لی هه له ی کردووه و تا کوتایی ژیانی له مالی خوی دا زیندانی ده کری تا ده نگه به که س نه گا. به لام ده سکه وته کانی ده نووسی و له سنوره کانی ئیتالیا ره تی ده کا.

۱۹۳۹ کار له سه ر «ژنی چاکی سیچوان» ده س پی ده کا. ده چیته سوید. دو شانوگه ری «دایه بویر و مناله کانی» و «دادگای لکولوس» ته واو ده کا.

۱۹۴۰ ده چیته فینله ند و «ئاغای پونتیلا و نوکه ره که ی ماتی» ده نووسی.

۱۹۴۱ «ژنی چاکی سچوان» ته واو ده کا و «هاتنه سه رکاری موقاومه ت هه لگه ری ئارتووور و ئوویی» نووسی. له م شانونامه یه دا بریشت باسی گانگسته ریک ده کا که سه رمایه داران پیوستیانه و به به رینی یارمه تی ده که ن تا ده بیته خاوه ن ده سه لاتیکی گه وره. «ئارتووور و ئی» وینه هیتلره که به بروای بریشت ده کرا پیشی پی گیرابا. «دایه بویر...» له زوریخ نیشان ده دری. ئە م شانوگه ریه، که شاکاری بریشته، باسی ژنیک و سی مناله که ی ده کا که له شه ری ۳۰ ساله ی ئالمان دا ده که ونه شوین سپا و به فروشتنی که ل و په ل گوزه ران ده که ن. "دایه بویر" هه ر سی منال و ده سمایه که ی له ده س ده دا. بریشت له هه مان کات دا که سامناکی شه ری چینه دارا کان نیشان ده دا، ئە وه ده سلمینی که له ژیر سیبه ری شه ری چینه دارا کان دا خه لکی بی به ش له ده سه لات ته نیا نابوت ده بن. بریشت له ریگای «سوئیه ت»ه وه ده چیته ئامریکا.

۱۹۴۳ «سیماکانی سیمون مآشار» و «شوایک له شه ری دووهه می جیهانی دا».

«ژیانی گالیله» و «ژنی چاک...» له زوریخ نیشان ده درین. فرانکی کوری که بو ئالمان شه ری ده کرد له به ره ی روسیه ده کوژری.

۱۹۴۴ «سه ربازی گچی قفقازی» ته واو ده کا.

۱۹۴۵ «ژیانی خصوصی ئاغای ره یس Race»، که چهند دیمه ن له «ترس و نه کبه تی...»ه، له سه ر وه رگیرانی ئینگلیزی ئیرییک بنتلی نیشان ده دری. کاری ته رجه مه ی ئینگلیزی «گالیله» ته واو ده بی.

۱۹۴۷ «گالیله» به زبانی ئینگلیزی دیته سه ر شانو. له به رده م «کومیتته ی پارلمان بو هه لسورانی دژی ئامریکایی» حازر ده بی. ده گه ریته وه پاریس. کار له سه ر «ئانتیگون» ته واو ده کا.

۱۹۴۸ «ئانتیگون» له شاریکی سوئیس ده چیته سه ر شانو. «پونتیلا...» له زوریخ نیشان ده دری. کاربه ده ستانی ئامریکا ئیجازه ناده ن له شوینی ژیر ده سه لاتی ئە وان تیپه ر بی، به ناچار له ریگای پراگه وه ده چیته وه به رلین.

- ۱۹۴۹ «دایه بویر...» له بهرلین نمایش ده دری. له بهرلینی روژتاوا «روژه کانی کومون» ده نویسی که داستانی کوموناره پاله وانه کانه. بهرلینر ئینسامبل به نیشان دانی «پوتیلا...» ده س به کار ده کا.
- ۱۹۵۱ «مه حاکه مه ی لوکولوس» ده چپته سه ر شانو و کاربه ده ستانی ئالمانی روژتاوا لپی ده ره نجن. بریشت هه ندیک شوینی شانوکه به که م و کورتی ده گوری.
- ۱۹۵۳ کریکاران له ۱۷ی مانگی شه ش دا دژی حکومه تی ئالمانی روژتاوا راده په رن. بریشت له داخوازی کریکاره کان به شیوه ی چاوه روان کراو دیفاع ناکا.
- ۱۹۵۴ «بازنه ی گه چی فه فقا...» دپته سه ر شانو. «خه لاتی نیونه ته ویی ناشتی لینین» وه رده گری.
- ۱۹۵۵ ته مرینی «گالیله» ده س پی ده کا.
- ۱۹۵۶ به هار نه خوش ده بی. ۱۰ی ئاگوست بو ئاخیرین جار دپته سه ر ته مرینی «گالیله». ۱۴ی ئاگوست ده مری.

* بو نویسی ئه م به رهه مه له م سه رچاوه به که لک وه رگیراوه.

Brecht, Jan Needle and Peter Thomson, published by Basil Blackwell, Oxford, England, 1981.

شیکردنه وه یه ک بو سیسته می په روه رده

سه لام عبدالله ټیبراهیم _ نه لمانیا

(به شی دووه م)

بنه مای میتدولوجی په روه رده یی بورجوی:

۱- فه لسه فه ی پراگماتیزم:

پراگماتیزم جوړیکې نوی یه له ټیډیالیزمی خوی "زاتی". لینین به م شیوه یه پیناسه ی ده کات: «گالته به میتافیزیک، به مه تریالیزم و ټیډیالیزم ده کات، و ته نها له تاقیکردنه وه ده پرسیت. تاقیکردنه وه به تاکه پیوانی پراکسیسی ده ناسیت... زانیاری کوچی ره ها، "مطلق"ی ریئالیتیت "واقع" نیه،»

و شه سه ره کیه کانی پراکتیزم بریتین له تاقیکردنه وه و شت، راستی واقع بو ئاستی تاقیکردنه وه کانی مروف داده شکینیت. نه مانه بروا به بوونی زانیاری بابه تی زانست ناکه ن. باوکی نه م فه لسه فه یه ټیډیعیای نه وه ده کات شته کان وان نه گه ر له کاری پراکتیکې دا ده ست بکه ون. با یارمه تی بده ن بو گه یشتن به نه و مه به سته که تاکه که س با یارمه تی بدات نامانجی دیاریکراوی تاکه که س به نه نجام بگه یه نیت. نه م فه لسه فه یه بوو به قوتابخانه یه کی فه لسه فه ی له نه مریکا Hohn Dewey ، "۱۸۵۹ _ ۱۹۵۲" دامه زینرا و پیشه وای نه م فه لسه فه یه له گه ل "ولیم جیمس". شایانی باسه نویسنه کانی چون کاریکی گه وره ی کرده سه ر قوتابخانه کانی ولاتانی تریش. له نویسنه کانیان دا فه لسه فه ی لاهوتی دایه به ر ره خنه یه کی توند و کومه له پرنسیپیکی بایه خداری بو فیرکردن و په روه رده هینایه پیش «په ره پیدانی چالاکې مندالان، ویست و موتیفی "هوکار"ی مندالان بو فیربوون.. هتد» به لام بو هه لسه نگانندی تیوریه ک نه وه به س نییه بابه ته کانی به تاک و ته رایې پیوین، به لکو به شیوه یه کی هه مه لایه نی تیکرا.

بو نمونه نه گه ر ته ماشای بوچوونه کانی نه مانه بو ناوه روکی مروف، نامانجی فیربوون و په روه رده و ناوه روکه که یان بکه ین، ده بینین نه مانه فه لسه فه یه کی کونه په رستانه یان هه یه که هیچ گوی به به رژه وهندی جه ماوه ری زه حمه تکیشان نادات. یه ک شت بایه خ به رولی بیولوکی نه دات له په ره سه ندنی مروف. تاقیکردنه وه کانی مندالان به بنه مای پروسیسی فیربوون داده نیت. به رای نه مانه پیویستی به ریکخستن و بیناکردنی به شه کانی وانه کان ناکات، ناوه روکی وانه کان ده بیت له ویست و تاقیکردنه وه کانی مندالان سه رچاوه بگریت. واته مندالان سه رچاوه و سنته ر و کوتایی هه موو پروسیسی فیربوونه.

۲- وجود یه ت Existentialism پیویست به باس کردن ناکات چونکه ناسراون!

۳- توما یزیم نوی، مه به ست "توما الکویت".

۴- پوزه تیفیزمی نوی

دوزینه وه نویکانی سه ده ی نوزده هه م و بیست له بواری فیزیک، کیمیا نه م فه لسه فه ی هینایه کایه وه. رابه ره کانیان بریتین له زانای سروشت ناسی و هه ولی نه وه یان نه دا زانسته کانیان به شیوه ی فه لسه فه ی دا ریئن. نه مانه به ها به زانستی سروشت نه ده ن، بابه تی وه ک خه باتی چینایه تی، ناکوکی کومه لایه تی و په ره سه ندنی کومه لگا به درو و ده له سه ده ناسن. به کورتی ته نها بروا به ماتماتیک و زانستی سروشت ده که ن. پاش شورشی زانستی ته کنه لوجی نه م

فه لسه فه یه وه کو خوی مایه وه به لام به کراسیکی نوی و ناوی خویان نا پوزه تیفیسیمی نوی.

لینین ریک و ره وان ده لیت:

«نیمه ته لیین، ته رکی نیمه له سهر ناستی ناوه روکی قوتابخانه هه مان ته رکه له خه بات کردنمان بو روخاندنی بورجوازی».

ته م بنه ما میتولوجیه ش به تاقی ته نها کاری خویان ناکه ن به لکو به کومه لی کونسپتی سوسیولوگی چینه که یان به ستراونه ته وه و کار به سهر زانستی په روه رده یی ده که ن و هه تا دیت ته م کارتیکردنه په ره ده ستینیت. زانا سوسیولوگه کانی بورجوازی بابه ته که یان به شمولیتترین زانستی کومه لگا ده ناسن که میکانیزمی چونیتی کارکردنی ژیانی کومه لایه تی ناو کومهل پیشان ده دات. له سه ده ی نوزده هه م قوتابخانه ی سروشتی بالی به سهر سوسیولوگی بورجوازی دا کیشا. ته مانه سو دیان له چه ند بوچوونیکی "تشارس داروین" وه رگرت. بو نمونه "خه بات له پیناوی مانه وه و میکانیزمی هه لبرژاردنی سروشتی" (الانتها ب الطبیعی) بو سهر په یوه ندی یه کانی نیو کومه لگای مروفایه تی به کارهینران. تیئوری له مهر ده سه لات و گویرایه لی ده رباره ی که سایه تی به هیز (الشخصیه القویه)، تیپلیته "نخه"، نابه رابه رایه تی سروشتی له نیوان مروفه کان و هتد... دروست کرا.

له سه ده ی بیست ته جریبی زال بوو، به یارمه تی میتودی ژماردن و ماتماتیک، فاکتیک زوریان له کاری تاقیکردنه وه ی سوسیولوژی کوکرده وه. بی گومان ته م فاکتانه بایه خیکی بی وینه یان هه یه بو لیکولینه وه ی کومه لگای سه رمایه داری. له م قوناغه چه ند دیسیپلینیکی سوسیولوگیانه هاته کایه وه وه ک :

۱ — سوسیولوژی فیرکردن. ته مانه قوتابخانه به ئینستیتوتیکی کومه لگا داده نین و هه ستان به شیکردنه وه ی په یوه ندیه کانی نیوان قوتابخانه — کومه لگا. بو نمونه، قوتابخانه و که مه نه ته وایه یه تیه کان، قوتابخانه و بازرگانی، قوتابخانه و سیویلیزاسیون هتد...

۲ — ته کنوکراتیزم، له شه سته کان دا وه کو به رهه میکی شورشی زانستی — ته کنیکی سه رمایه داران هاته کایه وه و هیوایه کی گه وره یان له سهر دامه زراند. ته مانه پروپاگنده ی ته وه یان ده کرد که ئیتر گیروگرفته کانی ناو کومه لگا چاره سهر ده کری. نوینه ره کانیا ن بریتین له **A Aron, D. Bell, W. Rostow** و وای بو ده چوون که گویا تیوری که یان ته لته رناتیفی تیوری کارل مارکسه.

روستوف و ته وانی تر ده یان ده یانوت، کومه لگا هه میشه هه نگاه به هه نگاه به ره و پیشکه وتنیکی بالا تر ده بزویت، واته به هه مان شیوه ی پیشکه وتنی هیزی پیشه سازی. خاوه نی ته م بوچوونانه، په یوه ندیه کانی به رهه مهینان و پیداویستی گورانکاری شورشگیرانه ی کومه لگا، به درو ده خه نه وه. به رای ته م ماموستایانه، دواقوناغی پیشکه وتن بریتی یه له "کومه لگای پاش پیشه سازی"، واته، "کومه لگای شمه ک به کارهینانی به کومهل". به لای ته مانه وه کومه لگای ته مه ریکی نمونه یه که بو ته م بوچوونه!! شایانی باسه که خاوه نی ته م تیوریانه ده لین سه رمایه داران، له کومه لگای پاش پیشه سازی ده سه لاته که یان له ده ست ده ده ن؛ سه رمایه و به رپرسیاری بوونی ده که ویته ده سته ته و مروفانه وه که ده سه لاتی زانست و ته کنیکیان به ده سته وه یه؛ ته وانه ی که توانایان هه یه به رهه م هینان به ریوه به رن؛ واته پسپوران **Mwriokratie** ده سه لات به ده سته وه ده گرن.

له سه ر ته م بوچوونانه تیوری ته کنوکراتی له بواری په روه رده و فیرکردن هاته کایه وه و باسه کانیا ن له م چوارچیوه یه ی خواره وه ده خولایه وه :

فیرکردن نامیریکی سه ره کی یه بو گه یشتن به پله یه کی به رز له ناو کومه ل.

زانین سه رمایه یه.

کریکاریکی شاره زا وه کو سه رمایه داریکه، ته گه ر ده سه لاتی به سه ر نامیره کانی به رهه مهینان بشکیت.

نه م هيله ی ناو ئیدولوجی بورجوازی، کوششی نه وه ده دهن بیبری شورشگیر پووجهل بکه نه وه. گوايه تيوريه که بیان گرننگترین وه سیله یه بو دیموکراتیزه کردنی کومه لگا به بی گورانکاری شورشگیرانه. شاراوه نیه که بوچوونه کانیان رولیکی گه وره ی گیرا له پروسیمیسی په روه رده کردن و بوو به بنه مای سیاستی سه رمایه داری له م بواره دا.

۴_ له کاتی قهیرانه ئابوری یه گه وره که ی کوتایی شه سته کان و سالانی هه فتادا دووپاتی نه وه بیان ده کرد که سه رمایه داری سیستمیکی نه مره. له م کاته دا هیللی دژ به ته کنوکراتیزم گه شه ی سه ند. شورشی ته کنولوجی_ زانستی بوو به ته وق به سه ر دانیشتونانی "مه رکه ز" واته نه وروپای خورناوا و نه مه ریکا (گیروگرفته کانینانی قولتر کرد). که م بوونی که ره سته ی خاو، وزه، گرانی، ئینفلاسیون (بینرخ بوونی پوول به رامبه ر به کالا)، پیس بوونی ژینکه به گشتی قهیرانه روحی کومه لگای بورجوازی گرته وه. نه وه نده ی تر نامویی و مخدرات چه قی کوتا. هه موو هه ولی ده زگای پروپاگه نده یه کان گیانی "خوپه رستی" یان به هیز ده کرد. روخساری دزیوی سه رمایه داری نه وه نده ی تر ئاشکرا تر بوو. خه لک به چاوی خویان ده بینن که په ره سه ندنی زانست بو خزمه تکردنی زوربه ی دانیشتون نیه، به لکو له خزمه تی سه رمایه ی مونوپول و خزمه تکاره کانیه تی له بواری سیاست، له شکر، ئایین، زانکو و هند...

هه ندی له روشنبیرانی بورجوازی، بزوتنه وه ی نه نتی ته کنوکراتیزمیان دامه زراند. نه م بزوتنه وه یه زور هه مه ره ننگ بوو و جوړه ها مه یلی سیاسی جیاجیا تییدا کویوونه وه. بیرو راکانیان له لایه ن **Club of Rome** په ره ی پییده درا و جوړه ها لیکولینه وه و شیکردنه وه، بو نمونه له بواری ئیکولوجی له لایه ن کلویی ناوبراودا پشتگیری پولیان کرا. هه ندی له نووسه رانینان فاکتیککی زوریان کوکرده وه و تییدا ره شایه تی بارودوخی ده سه لاتی سه رمایه داری یان پیشان ده دا. پیشنیاره کانیان، بابه ته کانیان له لایه ن به شی _ بازرگانی و زانست ی کلویی ناوبراو پیشکه ش ده کرا و ده خرایه ژیر کاری هه لسه نگاندن. هه لبه ت نه م کارانه له چوارچیوه ی بوچوونی لیبرالیزمی بورجوازی به ری ده خران.

قوتابخانه ی فرانکفورت یه کیکه له به شه کانی بزوتنه وه ی نه نتی ته کنوکراتیزم. ده نگي نه م قوتابخانه یه بریتی بوو له فه یلسوف و سوسیولوگ هریه رت مارکوزه، فروم، س،ف میلز... هتد. نه مانه زور به توندی ره خنه یان له هه ندی بواردا ده گرت و هیرشیککی زوریان ده برده سه ر نه خوشیه کانی کومه لگای بورجوازی به تاییه ت نه و لایانه که ناوه روکی هومانیستی مروفه کان وردو خاش ده که ن. ئاشکرایه که هه ندی له و زانایانه خویان به لایه نگرانی مارکسیزم له قه له م ده دا؛ ته نه ت له نووسینه کانیش زاراوه ی مارکسیان به کار ده هینا وه ک، چینایه تی، خه باتی چینایه تی، پرولتاریا... به لام بو نووسینه کونه کانی (واته مارکسی گه نج) په نایان ده برد. به گویره ی بوچوونی نه مانه، گوايه، نه و نووسینهانه ناوه روک و بیروبوچوون له سه ر مروف پیک هینا بوو، و دریژه یان به و نووسینهانه ده دا، چونکه مارکس له پاشاندا زیاتر بایه خی به گیروگرفته ئابوریه که یان داوه. نه م دابه ش کردنه ی جه ماعه تی فرانکفورت بو نووسینه کانی مارکس، بو نه وه یه که گومان دروست بکه ن له سه ر گورانکاری شورشگیرانه ی کومه لگا وه کو مه رجیککی سه ره کی په ره سه ندنی نازاد بو که سایه تی.

رادیکاله بورجواکان ره خنه ی بنه ره تی له سه رمایه داری ناگرن، به لکو ته نها ده یانه ویت سه رمایه داری هومانیتیر بکه ن؛ په یوه ندیه کانی نیو مروفه کان راست بکه نه وه و په ره به تیگه یشتن و سوز له نیوانیان بده ن. نه نتی ته کنوکراتیزم، سوسیولوجی بورجوازی له بواری په روه رده کردن و فیرکردن، هیللیکی ره خنه گری کومه لایه تی و "هومانیستی" هینايه کایه وه. یه که م هیل له لایه ن **K. Mollenbauer, I Illich** هتد په یره و کرا. نه مانه ش هه ندی کتیبیان له ژیر ناوی "قوتابخانه کان دژی منالانن، مه رگ له سه رده می کورپه یی" دا بلاو کرده وه و چه نده ها کتیبی تر که به شیوه یه کی کونکریت له مه ر بابه تیککی دیاریکراودا ده یاننووسی، وه ک: "چون هه ست و گیانی مندالان (تشویه) و ده کوزریت"، "چون هه لېژاردنی مندالان له قوتابخانه کان له خویه وه پیک دیت". پیشره وانی نه م قوتابخانه یه ره گی کومه لایه تی نه م نه خوشیانه له چوارچیوه ی سه رمایه داری دا نایینن، بویه ش وه کو چاره سه ریک پیشنیاری نه وه ده که ن که نه خشه ی

وانه کان و ریکخستنی قوتابخانه کان قه لاجو بکه ن و سیستمیکی نازاد بو وانه کان دامه زرینن.

نویسه رانی هیللی هومانستی، "ته دورنو"، "فانتینی" و "ته ندرسون" خوازیاری گورانی چالاکی قوتابخانه بون؛ بویه په روه رده ی (ته نتی ئوتوریتیت) یان دا مه زراند. نامانجیان بریتی بوو له دروست کردنی مروفی نازاد، ته و مروفه ی که ده ستی زه بری ئوتوریتیت، به ئیدیل و داخوایه کانی ده به ستیته وه؛ مروفیک که له پمیه ندیه کانی دا ته نها ته و شته جی به جی بکات که خودی خوی پیی باشه. واته که سایه تیه کی دابراو دروست بکه ن که په یوه ندیه کانی تاقه که س له گهل که سانی تر ته واوکه ری یه کتر نه بن. ته مه یه ناوه روکی ته و ریگایه ی که پیی ده لین "شورشی ئینسانی"، که ناوه روکی ته نتی ته کنوکراتیزم پیک ده هینیت (به تایبه تی ته و به شه ش که لاف و گه زافی چه پایه تیان لی ده دا!!)

۴ _ له هشتاکانه وه ناکوکی و بوربورین له نیوان وولاته سه رمایه داری یه کان توندتر بوو. هه ندی له سوسیولوگه بورجواکان له ژیر باری گه شه کردنی بیروای لیبرال-ریفورم (هه تا ئیستاش) سه ر له نوی په نا بو کونسیرفاتیزم ده به ن. ته مه ش خوی له خوی دا نیشانه ی قه یرانیکی نوی یه. به م ریگایه وه ده یانه ویت به ریگای زه پروزه نگ و کونترول کردن ریگا له پروتیسته کومه لایه تیه کان بگرن. به رای ته مانه کومه لگا سیستمیکی ناسکه و نایت ریگا به گورانی بدريت. ته گه ر نه ختیک دیموکراتیه کی زیاتر بدريت یان جه ماوه ریکی زیاتر به شداری له به ریوه بردن و رابه رایه تی کومه ل بکه ن، ته وا ده بن به هوی ویرانکردنی کومه لگا. (ته مه بیروای Huntngton Bell به رای ته م به ریزانه وه، جه ماوه ر بی ته قل و تینه گه یشتووه و پیویسته کوت بکرین. بانگه وازی یه کسان، سنوره کانی نیوان (نخبه) و خه لک له ناو ده بات و به هه مان ته ندازه شیوه ی بته وی و ئارامی ده شیونیت. نایه کسانیه تی خصله تیکی پیویسته بو نازادی و بته وی جیهان. "بیل" ته فه ندی به ئاشکرایی داوای پاریزکردنی ترادیسون له بواری کومه لایه تی، ره وشت و روشنیری ده کات. سه ره رای ته وه ی کونسیرفاتیزمی نوی به ر لیشاوی توندی ره خنه کانی ته نتی ئوتوریتیت که وتن، توانیان بوچونه کانیان، بریاره کانیان له بواری قوتابخانه و چونیه تی به ریوه چوونی وانه کان... هتد وه کو خوی بهیلنه وه.

۵ _ بیهافیوریزم

ته م ناوه به ستراوه به ناوی "ئیدوارد ترونیک" ی ته مریکی. بوچونه کانی بریتین له کومه لی تاقیکردنه وه له سه ر میتودولوجیه ک بو پشکنین و لیکولینه وه ده رباره ی په یوه ندیه کان و فیروونی ناژه ل و گه ران به دوای په یوه ندی نیوان (الاثاره) و (اجذب) که له دووره وه روو ده که نه ناژه ل. هه روا شیوه ی په رچدانه وه کردنی سه ره نجامی کاره کانی بو سه ر مروف و په روه رده کردن به کارهینران. به رای ته م زانایه مروف له گه ل کومپلیکس و په یوه ندی دیارکراودا له دایک ده بیت و په رچ دانه وه ی دوا روژی دیار ده کات. بویه په روه رده کردن ده بیت له سه ر ئوبجیکتیفیتیت و پیوانه کردنی ده قاوده ق به ریوه بچیت. سه ره نجامی کاره کی "ترونیک" زه مینه ی خوش کرد بو به کارهینانی "تیستی ته تنلیگینس" (تاقیکردنه وه ی هوش) له زوربه ی وولاتانی روژناوا و ته مه ریکادا. به رای ته م، ته و توانایایه که مروف له کاتی له دایک بوونی هه نی، نه گورن و ده کریت بیورین.

ته مرو له جیهان دا نزیکه ی ۵۰۰۰ بنکه هه یه بو تیستی په روه رده بی. ته م تیستانه بو ته وه به کار ده هینن، پیلانی فیرکردن بو قوتابیانانی "به هره دار" و قوتابی بی به هره دیاری بکه ن. هه روه ها بو ته وه ی قوتابیان، چون و چ کاتیک بو ئاستیکی بالاتری خویندن رییان پی بدری. ته مرو تیست کردنی مروفه کان بووه به پیشه ی خاوه ن کاره کان، له سه رینه مای ته م جوهره تیستانه بریاری ریگای بو پیشه وه چوونی مروفه کان له بواری هه لبژاردنی پیشه ی قوتابخانه ده دریت. بیگومان پروتیستیکی به رین له دژ ته م کاره دا به ریوه ده چیت...

ته وه ی له م ووتاره دا ئیشاره م بو کردووه پیشاندانیکی سه ره تایی یه بو بوچونه کانی پیش مارکس، مارکس و بزوتنه وه ی شیوعی، و به شه سه ره کی یه کانی تیئوری په روه رده کردن له دونیای سه رمایه داری ده سه لاتدار. که م و کوریه کانی ته م نووسینه بو خونیه ری ره خنه گر به جی ده هیلم. به ئومیدم ره خنه گری ره وا و ناره وا دریژه به م باسه بدات.

په راویزه کان:

۱_ بو نمونه ته لمانیا، عراق، پ ک ک، روسیا.. هتد ته م کاره هوی که شی هه یه، لیره جیگای باس کردنی نابیت.

۲_ "نقد برنامج" بو نمونه: به زمانی عه ره بی، ته لمانی.

تیبینی: ده رباره ی وجودیه ت هیچم نه نویسیوه، چونکه ریبازیکی ناسراوه، حه زم نه کرد شت دووباره بکه مه وه.

EUROKURDI

پییوستی نووسینی کوردی به لاتین

مصلح شیخ الاسلامی، "ریبوار"

ئه گه ر نووسینی فارسی و عه ره بی به لاتین پییوستی به زه حمه تیکی زور و باسیکی دوور و دریژ بی، بو کوردی وانیه. جاری کوردی کورمانجی ده میکه به لاتین ده نووسری؛ کوردی سورانی، گه رچی زیاتر به خه تی عه ره بی نووسراوه، به لام ده میکه یه که مین هه نگاهه کان بو نووسینی ئه م زمانه ش به لاتین هه لگیراوه. هه ر بویه ش کیشه ی نووسینی کوردی به لاتین له چاو فارسی و عه ره بی پییوستی به داکوکی که متره و له باری عه مه لیشه وه که م زه حمه ت تره.

سه ره رای ئه وه ش، دیاره کاریکی بی زه حمه ت نیه و پییوستی به زنجیره لیکولینه وه و داکوکی یه ک هه یه که ئیمه به ته ماین له م ژماره ی "هانا" وه ده ستی پی بکه یین. ئه م تیهه لچوونه وه له م باسه و له م کاره ساته به و مه عنایه یه که "هانا" له ریزی لایه نگرانی گشتی کردنه وه ی خه تی لاتین بو نووسینی کوردی سورانی دا سه ری له باسه که هه لیناوه ته وه و ئاماده یه بو چاپکردنی باس و کیشه ی هاورا یاخود به رهه لست له م بابته.

سه ره تا هه ندیک له سه ردیره سه ره کی یه کانی ئه م بابته ته ده خه یینه به رچاو::

— ئاسانکردنه وی نووسینی کوردی

— ئاسانکردنه وه ی فیروونی زمانه گه وره کانی هاوچه رخ بو خوینده واری کوردی.

— ئاسانکردنه وه ی که لک وه رگرتن له کامپیوتر و ئینترنیت.

— مه سه له ی پیوه ندی له گه ل زمانی هاوسی وه ک فارسی و عه ره بی چی لی دی؟

— نووسراوه کونه کانی کوردی چی به سه ر دی؟

—

کورتته ی وه لامی هانا بو ئه م پرسیارانه ئاوايه؛

— هه روه ک ته جره به ی نووسینی کورمانجی به لاتین نیشانی داوه، پیتته لاتینه کان زیاتر له پیتی عه ره بی کاریان له سه ر کراوه که به شیوه یه کی باشتر گفت وگو بینیتته سه ر کاغزه، هه ر بویه ش

نووسینی کوردی به لاتین ئاسانتر ده بیته وه.

— کاتیک خوینده واری کوردی هه ر له سه ره تاوه چاوی به پیته لاتینه کان راهاتبی، بو فیروونی زمانه ئه وروپیه کان ئاماده تر ده بی و زووتر ده توانی ئه م زمانانه به کار بیینی.

— موچاندنی پیتی عه ره بی بو کامپیوتر و ئینترنت هه تا ئیستا زه حمه تیکی زوری تووشی به کارهینه ران کردووه و هه تا چاویش کار ده کا وادیاره ئه م زه حمه تانه، نه ک که م نابیته وه، زیاتریش ده بی. بویه، رزگار کردنی زمانی کوردی له م پیتانه له م بابه ته شه وه یارمه تی ده ره.

— ده میکه له سه ر زمانی فارسی و عه ره بیش لیکولینه وه ی له م چه شنه و ته نانه ت هه نگاوی عه مه لیش (وه ک پیکهینانی "کونوانسیون فارسی — ئه وروپی "Eurofarsi) هه لگیراوه و گه لیک هه نگاوی تریش به ریوه یه که هیچ دوور نیه به سه مه ر بگا. زمانی کوردی نابی له م کاروانه جی بمینی.

— هه رچی زووتر ئه م کاره ساته به سه ره نجام بگا کاری گورینی کتیبخانه ی کوردی به لاتین که م زه حمه تتره. . .

بو ئه م ژماره یه و بو کردنه وه ی ئه م باسه له "هانا" دا دریژه ی زیاتری پی ناده یین. له کوتاییشدا، بو تام و چیژیک له نووسینی سورانی به لاتین، شیعیکی گورانتان پیشکه ش ده که یین له کومه له شیعی "فرمیسک و هونه ر" که له سوید به شیوه ی لاتین و به وه رگیراوی سویدی یه وه چاپکراوه.

بلوکی سوسیال دیموکراتی په رله مانی نه وروپا و هه لویست له سه ر مه سه له ی کورد!

ئاوات سه عید

روژی ۲۰۳۱ ته مووژی ۱۹۹۸ نزیک به شه ست که س له نوینه رانی نه حزابی سوسیال دیموکراتی نه وروپا، ناسراو به "نه نته رناسیونالی سوسیالیستی" که بلوکیکی گه وره ی په رله مانی نه وروپا پیک ده هیمن، به یاننامه په کیان له ژیر ناوی «له سه ر ریگا بو نه وروپا، دواروژی مه سه له ی کورد به نیسبه ت تورکیا و دراوسیکانیه وه» له سه ر مه سه له ی کورد و خستنه رووی ریگاچاره بوی، وه ک دوایین هه لویستی خویان ئیمزاکردوه.

نه م هه لویسته، که هی به شیکی به رچاو له په رله مانی نه وروپایه، وه ک هه لویستی په رله مانی نه وروپا و ته نانه ت هه لویستی ره سمی زوریک له ده وله ته بورژوازیه کانی نه وروپا و جیهانی روژئاوا له سه ر مه سه له ی کورد، له لایه ن راگه یاندنی نه وروپا و دنیاوه سه یری ده کریت.

نه وه ی شایه نی باسه، له کاتی ئیمزاکردنی نه م به یانیه دا، نوینه رانی هه ندیک له حیزبه قه ومیه کوردیه کان؛ وه ک حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران و یه کیتی نیشتمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستانی عیراق و حیزبی هه ده ب له تورکیاش ئاماده بوون .

نه م به یانه به شیوه ی ره سمی له لایه ن به شیک له میدیای نه وروپاوه بلاو بوته وه. بویه منیش لیره دا ده چمه سه ر گرنگترین باسه کانی نه م به یان نامه یه و خوم له ورده کاری نوسراوه که ده پاریزم. نه وه ی جیگای سه رنجه، به لی وردبوونه وه یه کی کورتی هه ندیک به شی به یان نامه که، چه ند راستیه کی ئاشکرا خوی نیشان ده دات.

گرنکی مه سه له ی کورد بو ولاتانی نه وروپا له کویوه یه؟

یه که مین به شی نه م به یان نامه یه، باس له جیگا و ریگای مه سه له ی کورد ده کات بو ده وله تانی نه وروپا و نه و هوکارانه ی وای کردوه نه م مه سه له یه بیته جیگای گرنکی پیدانی رژیمه سیاسی یه حاکمه کانی؟ له م به یانیه دا باسی سی هوکار کراوه؛ یه که م: نه وه ی که به رده وام بوونی پروسه ی ناشتی روژه لاتی ناوه راست بی دوزینه وه ی چاره سه ریک بو نه م مه سه له یه، مه یسه ر ناییت.

دوه م: نه و گیروگرفتنه ی تووشی کورده کان بووه، کاریگه ری زور ده کاته سه ر ناشتی و ئاسایشی ناوچه که و نه وروپا و هه روه ها مه ودایه کی جیهانی ده دات به گیروگرفته کان . سی یه م هوکار؛ وه ک به ئاشکرا له به یانیه که دا هاتووه نه وه یه که: «نه وروپا به رژه وه ندی له دوزینه وه ی چاره سه ر بو نه م کیشانه دا هه یه، هه ر هیچ نه بیت بو رووبه روو بوونه وه ی نه و قه یرانی په نابه ریتیه ی خستویانه ته وه.»

نه گه ر له م هوکارانه وردبینه وه، ده بینین زوربه یان ته عبیرن له به رژه وه ندیه کانی حوکمه ته بورژوازیه کانی نه وروپا و دوورن له واقعیه تی زولمیکه وه که له سه ر خه لکی کورده له ولاته کانی خوره لاتی ناوه راستدا.

نه وه ی بو حوکمه ته کانی نه وروپا گرنکه وه ک له به یاننامه ی حیزبه سوسیال دیموکراته کانی نه وروپادا هاتووه، نه هه لومه رجی ده یان ملیون ئینسانه که روژانه ده ردو مه ینه ت ده کیشن له ده ست زولمیکه دزیو که له لایه ن ده وله ته بورژوازیه قه ومیه کانی عیراق و ئیران و تورکیاوه؛ ته نها به حوکمی نه وه ی ئینتیمایان بو نه ته وه یه کی تر به سه ریاندا فه رزکراوه، وه نه نه وه یه له راستیدا که یه ک سات بیر له چاره سه ریکی هه میشه یی نه م برینه، واته مه سه له ی کورد، که بو ماوه ی چه ندین ده یه یه که جه سته ی کومه لگا کانی نه م ناوچه یه دا خولقینراوه بکه نه وه. مه سه له یه که بو نه م حوکمه ته بورژوازیانه، ته نها نه وه یه که مه سه له ی کورد بووه ته گیروگرفتیک که هه ر جاره پای حوکومه ته هاوپه یمان و

نزیکه کانی ته وروپا له ناوچه ی روژه لاتی ناوه راست ده گریت و ناوچه یه کی نه وتی وستراتیژی حه ساسی وه ک روژه لاتی ناوه راست، له ده وله ته ته وروپیه کان ده شیونیت و ده یکاته شوینی ته زمه و گیروگرفت نانه وه. یان وه ک به روشنی له به یان نامه که دا هاتووه، مانه وه ی ته م کیشه یه، یانی مانه وه ی کیشه ی په نابه ران و راکردووانی کورد؛ بویه ده وله تانی ته وروپا هه ر هیچ نه بی بو روپیه روپوونه وه ی کیشه ی په نابه رانی کورد و دوورخستنه وه یان له سنووره کانی ته وروپاش بیت، ده بی گرنگی به مه سه له ی کورد بده ن. هه ر ته مه ش له راستی دا کاراکته ری ته سلی گرنگی پیدانی زوریک له ده وله ته بورژوازیه کانی دنیا بووه له په یوه ند به مه سه له ی کورده وه.

ته م گرنگی پیدانه ماکیفیلیانه بووه که ره وته قه ومیه کان و روشنییرانی ناسیونالیستی کورد، چ له ناوه وه و چ له ده ره وه ی کوردستان هه میشه ده هولیان بو کوتاوه. بو نمونه حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران به رده وام شانازی به وه وه ده کات که له پال به یاننامه کانی سوشیال دیموکراتی ته وروپا و حوکمه ته کانینادا له سه ر مه سه له ی کورد خونیشان بدات، که له راستیدا غه یری ته م به رژه وه ندیه سیاسی و بازرگانیه هیچی تر نه بووه. ته مه ئیتر واقعیه تی هه لویستی دنیای دیموکراتی بورژوازی روژاوا نیشان ده دات به رانه بر به زولمیکه کومه لایه تی خونای که روژانه ژیانی ملیونه ها ئینسانی له قالب داوه، به لام بو ته وان تا ته و جیگایه و له و چوارچیوه یه دا گرنکه که گیروگرفت بو به رژه وه ندیه کانی ته وان و هاوپه یمانه کانین له ناوچه که دا ده نیته وه و بویه پیوستی به چاره سه ر هه یه، ته ویش چاره سه ریک که دواتر به کورتی ده یخه ینه روو.

دیاره نوینه رانی بورژوازی ته وروپا، هه ر به م پیوه ره دوو روانه شه وه مامه له ی تراژیدیای ئینسانی په نابه رانی کورد ده که ن که دینه ژیر سیبه ری پولیسی ته وانه وه. هه ر ئیستا ده وله ته کانی ته لمانیا و هولنه نده هه ره شه له ده یان هه زار په نابه ری کورد ده که ن و به نیازی سنورداش کردنه وه یانن.

پاراستنی یه کیتی حاکی ده وله ته کانی عیراق، تورکیا، ئیران شیعار ی کام لایه ن؟

له خودی به یاننامه که دا و له شوینی هه لویست وه رگرتن و چاره سه ر بو مه سه له ی کوردا هاتووه: «هه موو چاره سه ریکی سیاسی مه سه له که، پیوسته ته م بنه مایانه بگریته وه: دیموکراسی سیاسی له م ولاتانه _ دان پیدانان و زه مانه ت کردنی مافی کورده کان؛ مافه مه دده نی و سیاسی و فره ره نگیه کان، له چوارچیوه ی سنووره کانی ته م ولاتانه دا _ ریزدانان بو سه لامه تی ناوچه یی ته و ولاتانه ی له م کیشه یه دان _ پیشکه وتنی تابووری و کومه لایه تی له ناوچه که دا.»

ته گه ر له وه گه ریین که مه به ستی سوسیال دیموکراتی ته وروپا له «مافه مه دده نی و سیاسی و فره ره نگیه کان» ی کورده کان چییه، ته وا بومان روشن ده بیته وه که هه میشه وه ک له هه موو شوینه کانی دنیادا سه لمینراوه، ته م جوهر «ماف و هه ق» ه تا ئاستی رازی کردنی دلی ده وله ته حاکمه کانی هاوپه یمانیان دیته خواره وه. تا ئیستاش ته م مافه له چوارچیوه ی درنده ترین رژیم دیکتاتوری وه ک رژیم خاته می و تالیبانی ته فغان و شیخه کانی سعودیه و سوهارتوی هاوپه یمانی ته مریکا و ته وروپادا، به ره زامه ندی و گوی لیکه رکردنی خودی میدیای ته وروپا و له ژیر ناوی تاییه تمه ندی میلی و فره ره نگیدا، تا ئاستی ته وپه ری بی به شی کومه لایه تی هینراوه ته خواره وه. به لی ته گه ر له م جوینه وه شکلیه یی «مافه مه دده نی و سیاسی و کومه لایه تیه کان» ی کورده کان بگه ریین، ته وه شیعار ی پاراستنی یه کیتی خاک و سه لامه تی ئیقلمی عیراق، ئیران و تورکیا شیعاریکه که به دریثایی چه ندین ده یه ی پیشوو له نارادا بووه.

ته م شیعاره هه روا له خووه و له به رانه بر دوژمنیکی دهره کی دا، که گوایه هه ره شه له م ده وله تانه ده کات، به رز نه کراوه ته وه. له م ولاتانه دا باله بورژوازیه قه ومیه کان ماوه ی نیو سه ده یه حوکم ده که ن. یه کیک له دیارده سیاسییه کانی

حکوم کردنی ته م بالانه هه ر له که مالیزم و بالی ناسیونالیزمی عه ره بی به عسه وه، تا حوکومه ته ناسیونالیسته کانی ئیران، گرنگترین بنه ماکانی دهسه لاتیان، بریتی بووه له پیناسه کردنیان بو دانیشتوانی ته م ولاتانه له سه ر بنه مای هه ویه و ته به عیه تیان بو میلله تان و جوهره ها کومه لی ئیتنی جیاواز، وه خستنه وه ی جیاوازی خوازی و ئاپارتایدی میلی جیاواز، وه پیناسه ی خوشیان وه ک ره وتی سیاسی و بزوتنه وه، به شوناسی میلی و به رژه وه ندی میلی یه وه کردووه. هه ر بویه له سه ره تاوه له سه ره م بنه مایه دزیوتترین زولم و چه وساندنه وه ی کومه لایه تیان بنه مای ئینتیمای میلی به سه ر دانیشتوانی ته م ولاتانه دا فه رزکردووه. هه ر له م ساتانه وه بووه چه وساندنه وه ی میلی له سه ر ده یان کوردزمانی ته م چه ند ولاته فه رزکراوه و کیشمه کیشی نیوان خه لکی کوردوستان و هه ول و تیکوشانیان بو لابرندی ته م زولمه له گه ل ده وله ته بورژوا قه ومیه دهسه لاتداره کاندا، کیشه ی کوردی وه ک کیشه یه کی سیاسی له ماوه ی چه ند ده یه ی رابوردوودا کردوته یه کیک له مه سه له سیاسیه گه رمه کانی ناوچه که. ته م کیشه یه له ئاستی هه ر ولاتیکیشدا، سه ره رای دروستکردنی به ربه ست و ریگر له ریگای خه باتی یه کگرتوانه ی هه موو کریکاران و سوسیالیسته کان له ئاستی سه رانسه ریدا، هه میشه موله تی داوه ته ده ست باله حاکمه کان تا ره شترین دیکتاتوری و ته حکامی عورفی به سه ر دانیشتوانی گشت ولاته کاندا بسه پینن. وه لامی ده وله ته بورژوازیه یه ک له دوا یه ک ده سه لاتداره کانی ته م ولاتانه به بزوتنه وه رزگاریخوازیه کانی خه لک و هه ر هه ول و تیکوشانیکیان، به رده وام سه رکوتی زیاتر و هه ولی بیبه شکردنی خه لکی ناوچه کانی کوردوستان بووه له ساده ترین مافه کانیان.

شیعاری زالی ته م ده وله تانه له به رانبه ر هه ر ده نگیکدا بو چاره سه رکردنی کیشه ی کورد و هه روه ها بو سه رکوتی بزوتنه وه کانی خه لکی کوردوستان، بریتی بووه له پاراستنی یه کیتی خاکی ولات.

ته م شیعاره له راستیدا ته نها له به رانبه ر چاره سه ری کیشه ی کوردا و بو به رگرتن به وه بووه که روزیک خه لکی کوردزمان له هه ر یه کیک له م ولاتانه دا بریار بده ن به جیاپوونه وه له ده سه لاتی ره شی ته م ده وله تانه؛ که له راستی دا ته مه ساده ترین مافیانه. له راستیشدا وه له رووی عه مه لیبه وه مه ترسیه کی تر که هه ره شه له «یه ک پارچه یی خاک و سه لامه تی ئیقلمی» ته م ولاتانه بکات، به غه یری مه سه له ی کورد هیچی تر له نارادا نه بووه و نیبیه. ته م شیعاره له ماوه ی چه ند ده یه ی رابوردوودا، جگه له ده سه لاته مه رکه زیه کان، شیعاری زوریک له هیزه قه ومی و بورجوازیه کانی ئوپوزیسیونیش بوون. ته مرو ته نانه ت شیعاری ته حزاییکی وه ک یه کیتی و پارتی و حیزبی دیموکراتی ئیرانیشه و له چه ندین مونسسه باتیشدا عه بدولا نوجه لان، دلسوزی خوی بو ته م شیعاره و پاراستنی یه کیتی خاکی تورکیا راگه یاندووه. ته و ته نانه ت له م دوا یانه شدا دیفاعی خوی له یه کیتی خاکی عیراق و ئیرانیش ده ربری. ته نانه ت له میژه شیعاری پاراستنی خاکی عیراق بوته شیعاری حیزبی شیوعی عیراق – حشع. ته م شیعاره مه شخه لی دریزه دان به چه وساندنه وه ی قه ومیه له سه ر خه لکی کورد له ناوچه که و شه رعیه ت دانه به سه رکوتی هه ر هه ول و ته قه لایه کی خه لکی کوردستان بو بریاردانی دواروژی سیاسیان. بویه ته رکی چینی کریکار و کومونیسته کانه که مه حکومی بکه ن و ناوه روکه که ی ئاشکرا بکه ن. روشنه که کومونیسته کان و پیشره وانی چینی کریکار هه میشه خوازیاری یه کیتی و هاو خه باتی کریکاران و به قازانجی ته وانه که خه لک له فراوانترین جوگرافیایکانی دنیا و ناوچه که شدا پیکه وه خه بات و تیکوشانیان به رانبه ر ده سه لاته بورژوازیه کان به هه موو شیوازه کانی به رنه پیشه وه؛ له هه مان کاتیشدا هیچ خاک و سنووریکیش له بوچوونی ته واندا پیروز نیه. ته وه خودی ئینسانه نه وه ک جوگرافیای بوونه که ی که خالی جوولان و بنه مای بزوتنه وه کومونیسستی و سوسیالیستی هه کانه. وه زور به تاییه تی تر؛ شیعاری پاراستنی یه کیتی خاکی ته م ده وله تانه، مانایه کی سیاسی تاییه تی تری هه یه و شیعاریکی کونه په رستانه ی باله بورژوازیه حاکمه کانی ته م ولاتانه یه و به ته واوه تی دژی به رژه وه ندیه کانی چینی کریکاره له م ولاتانه دا.

ته وه ی پرسپاری گرنگه، ته وه یه که بوچی ته م شیعاره کونه په رستانه ی بورژوازی محه لی ته م ولاتانه بووه ته شیعاری

حکومه ته کانی ته وروپا و نه مریکا و هیزه بورژوازیه کانی دنیا؟

زوربه ی لایه نه بورژوازیه کانی دنیا، هه رکاتیک دینه سه ر چاره سه ری مه سه له ی کورد، له هه مان کاتدا ته ئکید له سه ر پاراستنی سه لامه تی ناوچه یی ته م ولاتانه و پاراستنی خاکی ته م ولاتانه ده که ن. ئامانجی سه ره کی له م شیعاره، بو رازیکردنی ده وله ته کانی ناوچه که یه که به سه د و یه ک شیوه به رژه وه ندییان له گهل ولاتانی ته وروپاییدا بیکه وه به ستراوه. مانه وه ی مه سه له ی کورد به چاره سه رنه کراوی و تراژیدیاکانی خه لکی کوردستان له ماوه ی چه ند ده یه ی رابوردوودا، به شیکه به هوی ته م هاوکیشه ی به رژه وه ندیانه وه بووه.

ته م دیفاعه بی ته م لاوئه ولایه ی حیزبه سوسیال دیموکراته کانی ته وروپا و ده وله ته کانیان، له راستیدا هه ره شه یه کی گه وره یه له هه ر بریاریکی نازادانه ی خه لکی کوردستان ته گه ر له ریفرانلوم و راپرسیه کدا بریار به جیابوونه وه ی کوردستان و دروستکردنی ده وله تیکی سه ربه خو بده ن؛ ته مه راوه ستانه له پال ده وله ته قه ومیه کانی ته م ولاتانه دژ به خه لکی کوردستان و هیچی تر.

به یان نامه که و چاره سه ری کیشه ی کورد له ناوچه که

به پیچه وانه ی ته بلیغاتی هه رزانی قسه که رانی حیزبی دیموکرات و یه کیتی و پارتی و شانازیان به «جیهانی بوونی» مه سه له ی کورد و هه ول و کوششی ته مریکا و هیزه جیهانیه کان تیایدا، راستیه که ی ته وه یه، که خودی زلهیزه کانی جیهانن که له سه ره تای ته م سه ده یه دا ده وری گرنگیان له خولقاندنی کیشه ی کورد و دواتر دریژه پیدان و قولکردنه وه یشیدا بینیه و هوکاریکی چاره سه رنه بوونی ته م کیشه یه هه تا ئیستا ته وانن؛ که له ئاستی دنیا دا وه لامی ته م ده وله تانه به مه سه له ی کورد، هیشتنه وه ی بووه له چوارچیوه ی سات و سه ودای ئوتونومی و حوکمی زاتی دا، له لایه کی تریشه وه به رگریکردنیان بووه له یه کیتی خاکی ته م ولاتانه.

به یان نامه که و زوریک له هیزه بورژوازیه کانی دنیا له هه لوئیستیاندا به رامبه ر مه سه له ی کورد وه ک هه میشه ته م دوو ته وه ره له به رچاو ده گرن.

یه که م: چاره سه ری مه سه له ی کورد له بوچوونی ته مانه وه، ته نها به دانیشن له گهل ده وله ته ده سه لاتداره کان؛ یانی فه رزکه رانی خودی کیشه که، چاره سه رده کریت. هیچ چاره سه ریک له ده ره وه ی ته مه به بوچوونی بورژوازی ته وروپاوه زه ره یه ک شه رعیه تی نیه و جیاوازی خوازیه و به دژی سه روه ری نیشتمانی ته م ولاتانه لیکده دریتته وه.

ته وان له به رانبه ر مه سه له ی ئیرله نده دا و نالین. بو نمونه هه ست به وه ده که ن که کیشه ی ئیرله نده له چوارچیوه ی ده وله تی ئیرله نده ی باشوور و ئینگلته ره شدا نه بیت، قابیلی چاره سه ره. کیشه که ساده یه، چونکه به رژه وه ندی راسته وخوی خویان له مه سه له ی ئیرله نده دا ناکوک نیه له گهل ریگاچاره یه کدا که له وانه یه خه لکی ئیرله ندا خویان دیاری بکه ن.

دوووه م: ته وه ری دووه م له سیاسهت و تیروانینی هیزه بورژوازیه کانی جیهان، ده رخستنی هیز و حیزبه سوننه تیه قه ومیه کانه (یه کیتی و پارتی و حیزبی دیموکرات)، وه ک نوینه رانی خه لکی کورد. ئامانجیش له مه زور روشنه؛ ته ویش بی ئیراده کردنی خه لکی کورده و هیچی تر.

ته نانه ت دوای ته وه ی ده یان هه زار له په نابه رانی کوردستانی عیراق له ده سه لاتی خودی یه کیتی و پارتی راده که ن، ته م حیزبانه خویشاندانی جه ماوه ر سه رکوت ده که ن، کومونیسته کان و رابه رانی کریکاری و ژنان به روژی نیوه رو قه تل و عام ده که ن، ته منستی ته نته رناسیونال کتیبی ۱۶۰ لاپه ره یی ده رباره ی سه رکوت و تیروریزمی ته مانه دژی خه لک و دژی موخالیفانی خویان بلاو ده کاته وه؛ به لی سه ره رای ته م راستیه تالانه، هیز و حکومه ته بورژوازیه کانی ته وروپا دووباره به بی ته وه ی زه ره یه ک شه رم بکه ن، یه کیتی و پارتی به نوینه رانی خه لک داده نین.

تاوانه کانی په که که و یه کیتی و پارتی به قه دهر تاوان و تیروریزمی IRA "سوپای کوماری ئیرله ند" یه. به لام له

لایه که وه IRA به تیروریست داده نین و ده زانن که ناتوانیت نوینه رایه تی خه لکی ئیرله ند بکات، که چی له ولاشه وه، هیشتا ده یانه ویت یه کیتی و پارته به نوینه ری خه لک بزائن. ئه مه ی دوایی مه به ستیکی سیاسی له پشته و له ناناگایی و ریکه وته وه نیه.

ناوه روکی چاره سه ریک که ته رناسیونالی سوسیالیست و په رله مانی ته وروپا بو مه سه له ی کوردی ده بیینته وه ته نها حوکی زاتی و ئوتونومی و هیشته وه ی ته م برینه یه له چوارچیوه ی ولاته کانی ناوچه که دا. ئه مه له به یانه که دا سه باره ت به کیشه ی کورد له ولاته کانی عیراق و ئیران و تورکیادا هاتوو. له هیچ شوینیکی به یانه که دا جگه له م پاکه ته ئاماده یه ی دیموکراتی ته وروپا (ئوتونومی) ته نها یه ک جاریش چیه باس له گه رانه وه بو ره ئی خودی خه لکی کوردوستان له بریاردانی دواروژی سیاساندا نه هاتوو و باس نه کراوه.

سه باره ت به چاره سه رکردنی مه سه له ی کورد له عیراقدا، له به یان نامه که دا واهاتوو:

«هه ر چاره سه ریکی مه سه له که ده بیت ئوتونومیه کی گه وره تر بگریته خوی.»

جیوازی سوسیال دیموکراتی ته وروپا و پیلانی رژیمه به عس بو مه سه له ی کورد که هه ر دووکیان ئوتونومی ده خه نه به رده ست، ته نها زیادکردنی ئاوه لناوی «گه وره» یه بو وشه ی ئوتونومی. دیاره ته م چاره سه ره سه پیروسه مه ره یه ش که س ناتوانی به جدی بیگریته.

بو سه لماندنی راستی خالی یه که م، به بی هیچ ریز دانانیک بو ملیونه ها له خه لکی ئیران (به کورد و غه یری کورده وه)، هاتوون له به یان نامه که دا به شان و بالی خویناوی ترین و دیکتاتورترین رژیمه دنیا دا یانی رژیمه ئیسلامی ئیران دا هه لده ده ن. له به یان نامه که دا هاتوو:

«هه لپژاردنی سه روک خاته می و چه ند هه نگاویک که حوکومه ته که ی ته و ناویه تی، وه ک نیشانه ی ئیجابی سه یر ده که ین بو به ره و پیش چوونی دواروژی کوماری ئیسلامی ئیران.»

ئه مه ئیتر ته و جیگایه یه له به یانه که دا که هیچ ئابروویه ک بو خاوه نه کانی ناهیللیته وه.

ئه وه هه نگاوانه ی خاته می و حوکومه ته که کونه په رسته که ی ناویانه بو رای گشتی دنیا و ته وروپا روشن بوون. هیشتا وه سف و سه نای له م چه شنه ی CNN و BBC بو خاته می و داروده سته که ی له گویدا ده زرنگایه وه، که سه نگیاری درندانه و به رده بارانی هه تامه رگی ژنان له شاری تاراندا له شاشه ی ته له فزیونه کانی دنیاوه نیشان ده درا. ته نانه ت ته مه یه که م جار بوو که وینه ی دلته زینی له م چه شنه وه ک دیاری رژیمه ئیران بو رای گشتی دنیا نه قل بگریته. له و کاته وه ی خاته می حوکم ده کات، ده یان خویشاندان و مانگرتن و ناره زایه یی جه ماوه ری کریکاری به به رچاوی رای گشتی دنیاوه، سه رکوت کراون و دراونه ته به ر ده ستریژی گولله و چه ندین روژنامه و گوفا که پیشتر سانسوری بی وینه ی رژیم فورسه تی دابوونی، داخران. به لام له راستیدا سه یر نیه ته م عالی جه نابانه ی بورژوازی، نوینه رانی دیموکراسی ته وروپا، ئاوا وه سف و سه نای خاته می ده که ن. ته وان تا دوینی قه تل و عامی ژنانی ته فغانیان له سه ر ده سستی موجهیدینی ئیسلامی به جه نگی موقه ده س دژ به کومونیزم ناو ده برد. ته وان هیشتا به ئاشکرا کاتیک مامه له یه کی بازرگانی له گه ل سعودیه و شیخه کانی که نداودا ده به ستن، وه کاتیک له روژنامه کانیاندا له سه ر یاسایی بوونی لیدان له ژنان و بی مافیان له زه واجدا، ته لاق، سه فه ر، نه بوونی مافی ده نگدان و مافی سه یاره لیخورین بو ژنان... هتد لییان ده پرسن؛ ده لین: فه رهه نگی ته م ولاتانه و کولتوری نه ته وایه تیان وایه و لای ته وان سه ره سستی ژنان عاده ت و نورم نیه. ئاخه ره ر ژماره یه ک له م به ریزانه ی لایه نگرانی دیموکراسی بوون که له کاتی کیمیا بارانی هه له بجه و قه تل و عامی ته نفاله کان ده یانوت: ته مانه ده ره نه نجامی نه ویستراوی ته و شه ره ن و بریار نه بووه سه دام ته م چه کانه ی ته وروپا دژ به هاولاتیانی خوی به کاربهینیت و هه له ی ولاتانی ته وروپا نه بووه که که ره سته ی جه نگیان به رژیمه

عیراق فروشتوو. به بوونی ئە م واقعیه تانه سه یر نیه کاتیک وه سفی خاته می له زمانی ئە مانه وه ده بیستین.

حیزبه قه ومیه کانی کورد و ته ئیدی به یان نامه که.

من خوم ئیمزاکردن و موری ته ئیدلیدانی نوینه رانی حیزبه قه ومیه سوننه تیه کانی کورد له به یان نامه یه ک که باس له پاراستنی یه کیتی خاکی ولاتانی ناوچه که بکات، لام سه یر نیه و تا ئیستا نه ک هه ر له م چوارچیویه ده زور ده رکه وتوون، په لکو هه ر یه که یان میژوو یه کیان هه یه له پیش له شگری کردنی هیزه سه رکوتگه ره کانی ناوچه که یان به رانه به ر خه لکی کوردستان. به لام گرنگی ته ئیدیان بو ئە م جووره مونساه باتانه، ته نهها ئە م سوننه ته کونه نیه و شتیکی تره.

هه لس وکه وتیان له کوریدوره کانی په رله مانی ئە م ولاتانه دا و به رژه وه ندی ئە مان له م ته ئیده ی سوسیال دیموکراتی ئە وروپا و پابه ندبوون به سیاسه ته کانی وه زاره تی ده ره وه ی ئە مریکاو، هه رچی زیاتر ده یانکاته وه کیل و ده مراسستی مه سه له ی کورد. ئە مه جگه له وه ی که ده رکه وتن و وینه گرتن له پال نوینه رانی ده وله ته بورژوازیه کانی دنیا دا، له بوچوونی ئە م حیزبانه وه، هوکاری فشاریکه له مامه له ی ئاینده یاندا له گه ل رژیمی به عس و کوماری ئیسلامی و تورکیادا. پابه ندبوونی لایه نه بورژوازیه جیهانیه کانیش به (حدکا و پدک و ینک و په که که) وه له راستیدا ته نهها ده ریچه یه که بو راکردن له ریگاچاره ی واقعی مه سه له که. بویه ده ستگرتنیان به م لایه نانه وه هه میشه کومه کی کردوه به وه ی که کیشه ی کورد سه د ئە وه نده ی تر ئالوز نیشان بده ن، وه جووره ریگاچاره یه ک بخه نه روو له ریی ئە م هیزه قه ومیانه وه که هه م دلی ئە وروپا و دلی ده وله ته سه رکوتگه ره کانی ناوچه که ش رابگریته، وه له م ریگایه شه وه به ناوی ئە وه ی ئە مان نوینه ری خه لکی کوردستان، ده رخوا ردی میدیا و ژورنالیزی جیهانی بده ن.

ئە وه شی ئە م کاره یان بو ئاسانتر ده کات، پابه ندبوونی خودی حیزبه بورژوازیه کوردیه کانه به شیعاری گه رانه وه بو باوه شی ده وله ته مه رکه زیه کان. چونکه یه کیک له ته بلیغاتی بنه ره تی ئە م هیزه قه ومیانه، ته نانه ت ئە و کاته شی له ئوپوزیسیوندا بن و له وه پهری توانایشدا بن ئە وه یه که؛ چاره سه ری کیشه ی کورد سه خته و مومکین نیه و هه موو ناوچه که دوژمنی کورده، ریگاچاره ش هه ر پیکهاتن و یه ککه وتن له گه ل ده وله تی مه رکه زی، به جوریک ده یانه وی سایکولوژی سیاسی خه لکی کوردستان و ناوچه که ش له گه ل ئە م مامه له سازیه ی ئیستای خویاندا بهیلنه وه.

له راستیدا ئە وه نده ی به م حیزبه قه ومیه سوننه تیانه ده گه ریته وه، نه ک چاره سه ری ریشه یی کیشه ی کورد و لابر دنی زولمی قه ومی له سه ر ملیونه ها ئینسان بو یه ک ساتیش چییه باس و مه سه له یان نه بوو، به لکو له بنه ره تدا نهینی هیز و مانه وه و به رده وام بوونیان له چاره سه رنه بوونی کیشه ی کورد دایه و به نه مانی ئە م کیشه یه، ژیریپیان زوو به تال ده بیت. ئە م هیزه قه ومیانه به پیچه وانه ی زور ره وتی تری کومه لایه تی ناوچه که وه، جگه له بلاوکردنه وه ی قه ومی گه ریته تی هیچی تر له هه گبه که یاندا نیه و چه ندین ره وتی ناکومه لایه تین و هیچ به رنامه یه کی نه نزیک نه دوریان بو ئال وگوری سیاسی و ئابووری و کومه لایه تی له کومه لگادا نیه. هه ر بویه دریه پیدانی کیشه که، دریه پیدانی ژبانی سیاسی ئە وانه، ستراتیژی ئە م حیزبانه، وه ک «مه نسور حکمت» به ر له ده سال له مه وه به ر له نووسینی کدا به روشنی باسی ده کات ته نهها له چوارچیوه ی (شه ر، مفاوه زات، شه ر) دا ده سووریتته وه. یانی شه ر له گه ل ده وله ته کانی ناوچه که به مه به سستی به ده ستهینانی جیگاوریگایه کی باشت بو دانیشن له سه ر میزی وتووێژ له گه ل ده وله ته مه رکه زیه کان و فه رزکردنی مه رج و مه رجکاری شه راکه تیان له حوکم کردنی کوردستاندا. کاتیکیش ریک ناکه ون، ده وره یه کی تری شه ر و کیشه ده ست پیده که نه وه و به م جووره ش هاوکیشه که هه ر به رده وام ده بیت.

له میژوودا وه له بوچوونی هیزه شه رکه ره کانه وه، موفاو ه زات زوربه ی جار ماوه یه کی تاکتیکی یه و بو نه فه س وه رگرتنه وه و دووباره خو کوکردنه وه و به مه به سستی زه ربه دانی نیهایه ی رووه و ئامانجی کوتاییه. بو ئە مان مفاوه زات

به شیکه له خودی ستراتیژییه که؛ ستراتیژی شه ریک بوون له حوکم کردنی کوردستاندا. هه ر بویه ته نانه ت کاتیک له وپه ری توانای جه نگیشدان، داوای ریککه وتن و مفاوه زات له گه ل دوژمنه که یان ده که ن. ئه مه ته وه ری سیاسه تی چ یه کیتی و پارتی و چ په که که ش بوو، که داوای راگه یاندنی چه ندین چالاکی چه کدارانه یان، سیهه م به یانیه یان داوای وتووێژ و ئاگریه ست بووه. به رده وامی هاوکیشه ی مه سه له ی کورد، وه ک وترا، شاده ماری به رده وامبوونی ژبانی سیاسی ئه م حیزبه قه ومیانه یه. یه کیک له و ریگایانه ش ده رکه وتنیانه وه ک ده مراسستی مه سه له ی کورد له ناستی جیهان و ناوچه که دا. ده رکه وتن له گه ل سوسیال دیموکراتی ئه وروپادا ئه م فورسه ته یان ده داتی، بویه پیشوازی له م جوړه به یان نامه یه ده که ن و موری ته ئیدی لیده ده ن.

ئه وه نده ی به یه کیتی و پارتی بگه ریته وه، به تایبه تی له ئیستادا که کوردستانی عیراق نازاده، که چی پلان ده ریژن که کامیان به عس بگه رینیته وه بو کوردوستان و له گه لیدا شه ریکه حوکم بیت. ئه وه تا یه کیک له بانگه شه روژانه کانیان، پاساوکردنی مفاوه زاته له گه ل رژیم و هه ول و پلان رشتنه بو هینانه وه ی بو کوردوستان و کیبرکی یانه له سه ر ناردنی وه فد بو به غذا، هه ربویه ته ئیدی به یان نامه یه کی ئاوا، که باس له پاراستنی خاکی عیراق و ئوتونومی فراوان ده کات، به ته ئکید ئیحساسی غرور و سه ربه رزیشیان ده داتی. به لام حیزبی دیموکراتی ئیران زور له مان دوانه که وتوووه. بانگه شه و ته ئیدی ئه م حیزبه بو به یان نامه یه ک که ئه و به شه ی سه باره ت به مه سه له ی کورد له ئیرانه به وه سف و سه نای رژیمی خاته می، رژیمیک که دریزه ده ری سه رکوته له سه ر خه لکی کورد، ده ست پیده کات، روشنی ده کاته وه که ئه م جاره ئه وه رژیمی ئیرانه مل نادات، ئه گینا وه فدی ناشتبوونه وه ی ئه م حیزبه به پشتیوانی هاوپه یمانه ئه وروپایه کانی، ده میک ده بوو لاملی سه روک خاته میان زیاره ت کردبوو، وه وینه ی ئه م جوړه هه ولانه له میژووی ئه م ره وته دا که م نین و خه لکی کوردستانی ئیرانیش له هه موو که س باشتریان له بیره.

ریگای واقعی بو چاره سه ری کیشه ی کورد له ولاته کانی روژمه لاتی ناوه راستدا کامه یه؟

چاره سه ری کیشه ی کورد روشن و ئاسانه. ئه گه ر لایه نیک بیه ویت و له راستیدا به داوای چاره سه ریه وه بیت. نه ک وه ک سوسیال دیموکراتی و ده وله ته کانی ئه وروپا، ته نها بو چاره سه ری کیشه ی شه پولی په نابه رانی کورد و دوورخستنه وه یان له سنووره کانی ئه وروپا، سه بری کیشه که بکات. ریگای واقعی و ته نها شیوه ی گونجاو بو چاره سه ری ئه م کیشه یه له ئیستادا، ئه وه یه که له به رنامه ی هه ردوو حیزبی کومونیستی کریکاری عیراق و ئیراندا هاتوووه، یانی به رپاکردنی ریفراوندوم و راپرسیه کی گشتی له ناوچه کوردنشینه کان له هه ر یه ک له ولاته کانی عیراق و ئیران و تورکیادا. چه ند مه رجیک پیویسته له سازکردنی ئه م راپرسیه گشتیه دا هه بیت.

۱- له م ریفراوندومه دا ته نها یه ک پرسیار پیویسته له خه لک بکریت. ئایا خه لکی کوردوستان ده یانه ویت له ده وله تی حاکم جیا بینه وه؛ یاخود له چوارچیوه ی ئه و ولاته دا وه ک هاوولاتیانی خاوه ن ماف و واجباتی یه کسان و به بی هیچ هه لاوردنیک ده میننه وه؟ ئاکامی ئه م راپرسیه پیویسته ده سته جی شیوه ی یاسایی وه ربگریت.

۲- ئه م راپرسیه پیویسته به ئیشراف و ئاگاداری ریکخواوه جیهانیه کان بکریت بو شه رعیه ت(ره وایی) دان به ئه نجامه کانی، وه پیویسته ماوه ی لانی که م شه ش مانگ پیش ریفراوندومه که، سوپا و ته واوی هیزه چه کدار و سه رکوتگه ره کانی ده وله تی مه رکه زی له سنووره کانی کوردوستان بچنه ده ر. خه لک و ته واوی هیزه سیاسی و کومه لایه تیه کان له و ماوه یه دا به نازادانه نه زه ر و به رنامه ی خویمان بو ناینده و بو ئه م ریفراوندومه بخره نه روو.

جه وهه ری شورشگیرانه ی ئه م ریگاچاره یه به پیچه وانه ی هه لویستی په رله مانی ئه وروپا و هیزه بورژوازیه کان و خودی حیزبه قه ومیه سوننه تیه کانی کورده وه له وه دایه که:

یه که م - کیشه ی کورد، پیش ئه وه ی کیشه ی هیچ ده وله ت و حیزب و لایه نیکی محه لی و جیهانی بیت، بریتیه له

بوونی زولم و چه وسانه وه یه کی سیاسی له سه ر ملیونه ها ئینسان و نه و هیز و لایه نه ی که بریاری دواروژ و چاره نووسی کوردستان و کیشه ی کورد ده دات، پیویسته نه م ملیونه ها ئینسانه بن. جه وهه ری کونه په رستانه و دژه خه لکی ریگاچاره ی پیشنیارکراوی ناو به یان نامه که ی "نه نته رناسیونالی سوسیالیستی" له سه ر مه سه له ی کورد، دوورکه وتنه وه یه له م خاله و مه حرروم کردنی خه لکه له مافی بریاردان و له حیاتی نه مه "پاکه تی ئوتونومی و هاوونیشتمانیه تی پله دوو" یه وه ک چاره نووسیکی هه میشه یی بو خه لکی کوردستان له م ولاتانه و ته سلیم کردنی کیشه که به موعامه لات و سازانی حیزبه بورژوازیه کورده کان له گه ل ده وله ته مه رکه زیه کان.

دوو م — چاره سه ریک که له به رنامه ی کومونیزی کریکاریدا هاتوو به رامبه ر مه سه له ی کورد که له سه ره وه باسکرا، ریگای مامه له کردن و مامه له سازی سه ره وه یی له نیوان ده وله تی مه رکه زی و حیزبه قه ومیه کاندا ناهیلیت.

سی یه م — نه م ریگاچاره یه فورسه ت ده دات که مه سه له که به یه کجاری بو هه میشه چاره سه ر بکریت، نه ک وه کو له پلاتفورمی ئوتونومی و فیدرالیزمدا باس ده کریت، که مه سه له که وه ک بومبیکی ته وقیت کراو بهیلریته وه که له هه موو ساتیکدا قابیلی ته قینه وه بیت و تراژیدیای یوگوسلافیای کون دووباره بکریته وه.

نه م کیشه یه تا ئیستا له راستیدا چه کیکی کاریگه ر بووه به ده ست ده وله ته کان و هیزه بورژوازیه کانی ناوچه که وه بو قولکردنه وه ی قلشتی قه ومی و دابه شکردنی ئینسانه کان به سه ر شوناسی میلی جیاوازدا و زه ربه یه کی گه وره ی داوه له خه باتی سوسیالیستی و چینایه تی کریکاران و کومونسته کان له م ولاتانه. چاره سه ری ئینسانیه ی کیشه که له ری بریاری خه لکی کوردستان خویانه وه، فورسه تی راسته قینه ی هاوخه باتی و تیکوشانی سه راسه ری کریکاران و خه لکی ناوچه که له پیناو نازادی و یه کسانى و ژیانیکی باشتردا له به رانبه ر هیز و ده وله ته قه ومی و کونه په رسته کانی ناوچه که دا، بیک ده هینیت.

روانین به ناخی وجودا

مه شخهل

چاوم ده شوم،
گشت سبه ینان به دلوپه ناونگی سه ر حه سره تی نیگایه کی شیت
به ناوازی هارمونیا ی هه ناسه برکیی خوشه ویستی
به هیمنی تاریکایی و
به ته ستورایی بیزاریم له م ژیانه
دلم ده شوم،
به ناهاوی ته نیاییم و
به و نه سیمه که س نه ناسه ی که هه ر ته نها
نامیزی شه پول ته ناسی،
ره نگه کانم لی گوراوه ... ته و جوانی یه ی
جاران چاوی ده دزیم و
له پیچ و په نای فه نادا ونی ده کرد
ته و تارمایی یه ی هه سستی ده بردمه نیو ناخی ون بوونه وه
ته و گوارنی یه ی فرمیسه که کانی دایکمی بو ته ژماردم
بوون به سووتوو!

له شوسته کان بیزار بوومه و شه قامه کان له به ر پیما
وه ک له شکری به زیو هه لدین.
وا هه ست ته که م بویه ته ژیم تا به گری خوشه ویستیت هه لبقرچیم
ئیواره دره نگ وه ختانیک
چاویک له ژیر ته و هه نگاهه ماندووانه ی
که به سته ی مه رگ ته چری به گویی دار و به ردا
سکالای بوونی خوی ته کرد!
من ده زانم، روژیک ته مرم
بی مه راسیم و که رنه فال، به بی شیوه ن
ته نها دار و ته خته ی ژیرم و کلوه به فر ره ش ده پوشن
هه ناسه کانم قه رزارن به و شیعرانه ی که تا ئیستا نه منووسیون
بال لیک ته ده م، وه ک ته و مه له ی وائه زانی
عه شق ته نها فرینه به نیو ناسمانا

خوشه ویستی، هم م گریان و هم م تاوانه
ئه و فرمیسکه ی مالئاوایی له چاوم کرد
قه د ناتوانی جاریکی تر پیلووم بکا به مه نزلی له دایک بوون
ئه و پرمه یه ی له ناو قه دی نازاریکا چاوی پشکووت
قه د ناتوانی ده ست به رداری ئه و شه وه بیت
که هم لمه تی یاخی بوونیک ئه پیلیشینی!

دوینی له خوم ورد بوومه وه،
زور گورابووم خوم نه ناسی
له ناوینه ی ئه و روزگاره ی فه لسه فه ی تیا ورد و خاشه
هونه ر تییدا کرمی گالته هه لده هیینی
زات له ناگری وجودا ده بیته خوله میشی بوون
کومیدی یه ک، به تراژیدیای پیکه نینی ده رهینه رینیک به زگمی دا.
یاخی یه کان، بوون به چلووره ی ئه و سه رما هه لپرووکاوه ی
که پیستی ئیستاتیکا وه ک بنیشت ئه جوی!
به ره نگار بوونه وه ئه که ن به بالیه ی خوای ئه به دیه ت
ژیله مو به رووی ناگرا
ناگر به رووی جه سته ی رووت دا
جه سته ش به رووی خو شه ویستی و
عه شقیش به رووی زات و وجود
زات له مه رگا یاخی ئه بی و
هه ر ده توانی له ویش بنوی.
یاخیزمه کان، ته لخی رووی ئه و ناوینه یه ن
که عه شقم تییدا بزر کرد!
من بزمارای روانینی خوم، ئه ده م له ته خته ی وجود و
عه ده م ئه که م به کومبارسی پیکه نینم
ئه و ره گانه ی دلّه خورپه ی ناھم ئه دا به زریانا
خوین به نیگام هه لئه هیینی.
ئه م ئیواره تاریک پوشه ی
شیعرم تییدا دوورگه کانی ته نیاییمی که شف ئه کرد
سیبه ر که وته په له دان و
لوتکه که وته پارانه وه له و هه ورانه ی
ئوکسیجنی دلنیایی ئه بارینی.

من ئه روانم هه تا زاتم له وجودا غه رق ئه که م
من ئه روانم تا له وجود زاتم ئه که م به تارمایی

ئه و خه نده كورته بالايه ي ده ست به رداري ليوت نابي.

له نيو نيگا و گلينه يا

چاو و بينين، ريگا و هه تاو

پيده شتيكي به رفاواني خوشه ويستي شه پول ده دا.

من كوليره ي ماچم ناوه به ته ندووري روومه تته وه

من چلووره ي دلم ناوه به شه رابي سه ماته وه

له هه ورازي پژميني تو، دوو ئوخه يم ده سكه نه كرد

تا له شه وي زاوايه تيم سه ماي عاشقانه ي له گه ل كه م

تا له شه وي برانه وه ي هه ناسه كاني ته نيابيم

هه موو وجود

زات و كه ون و دلت ماچ كه م.

قه ده غه

تهها قادری

به ربه یانی زوو

ئینجانہ، بو هاوریی شه هیدی "نه سرین"

تازیه ی داگرت

باخچه ش، بو مه رگی تازیزی "گوله باخ"

و داوینی کیویش بو "گه زیزه"

میوانی چاره ره شی نه م به هاره

شیننی گیرا

له و دیاره ی "خوش ویستیش"

ده ورنده وری ته لبه ند کرا

※

چاوه کانی جه نگه ل که یلی نه شک و

ده سته کانی هه ناسه سوار

پاش هاواری بی سه رته نجام

بو چی کردنی ده ربیجه یه ک روو به هه تاو

له نیو دلی ته خته به ندی هه وره کان دا!

※

به دلم ووت:

به س ده رگات بنخه ره سه ر گازه ره ی پشت

با چی تر خه م نه یه ته ژوور

ووتی: نه ی خه مه کان بی سه ریه نا چی بکه ن!؟

ئىستا، نهء

سه فين عه لى

له چاوانى ده رىا، ره ننگ و ده ننگ و شه پولم ده رفاند
له باران، ماچ و پاكانه له گوناھه كان...
له ئه ستيره ش، تامى ره هاىى و ئازادى...
به لام، ئىستا نهء ...!

له سه فه ره بى شوماره كانى دوزينه وه ى ميپهه بانى،
درو دردونگيم له دوسته كانم ده سه نده وه ...
له حه وزه شيلوه كانى حه سره ت،
مه له ى روحم ياساغ كردبوو...
له گه ل هه ر تاريخه شه ويك،
گره ى روشن كردنه وه ى ريگايه كه م ده برده وه ...
به لام، ئىستا نهء ...!

به پانتايى چاوه سىحراويه كانى زه مه ن،
هه نكاوى تيبه ربونم له سه فه ره هه ميشه بيه كانم ده نا...
له ژيى ژه نكاوى پوستاله كان ده ترسام...
به لام، ئىستا نهء ...!

سه ده يه ك له رابردوو،
تو حه شارگه ى ده روون و ته لىسمى به هار بووى...
ده نكه تريبى چاوت، ميدالى خوشبه ختيم بوو
منيش كليلى خاموشى و ئه ندیشه...
به لام، ئىستا نهء ...!
له گه ل هه ور به زمانى تريشقه ده دوام...
په نجه شوكرانيه كانى جه سته م،
له خوره تاو و عه شق و سه ما ده پارانه وه...
به لام، ئىستا نهء ...!

خه ون، دروشمى ته وره به كار نه هاتووه كان بوو
له قاوه چيه كانى شار، پرسىيارى روژى ره هابونم ده كرد
له نيوه رو زور ده ترسام، له ته نيابيش...

به لام، ئیستا نه ء ...!

په نجه ره، تکه ی ناز و به زمی چاوشارکیی ده کرد...
له نیگای به سته له کی دووره ولاتی، جگه رم ده سووتا...
په شیمانیش ببووه به سته ی تاله قژه کانم...
نزا و تکام له پانتاییه پیروزه کانی گه ردوون، ئاوینه ی پارانه وه بوون
به لام، ئیستا نه ء ...!

چاوکاله روح به ده سته که م،
شه وانه فووی ده کرده پیسته که م، که ولی ده کردم
نیچیریکی بی ده سه لات بووم، جه سته یه کی بی خه نده
به ژیان و مردن و په شیمانی ده تریقامه وه ...
گه نجینه یه کم له هیوا به کوله وه بوو،
له نیو گریه و ده ماری گرژ و ونبوون...
له نیو لاشه یه کی داته پیوی دارزیو، هه نگاوم راده خست...
به لام، ئیستا نه ء ...!

له چاوه ریی ساته به هاریه کان،
مژده ی کامه رانیم ده دایه وه نه وشه کان...
له دووره وه ده ستی ئومیدم هه لده خست...
له دووره وه ته نهایی و بالاتم ده کرده زه رده خه نه...
وای له و ساته ته به دیه پر له موچرکانه ی بی تو ده ژيام
له و دیو په نجه ره ی نه م هه ستانه م، دنیایه کی خاموش هه یه
له میوانی قه تران و خوین و تلیاک خوم ده دزیه وه
که چاوانت بی هه وال ده بوون،
من خاموش ده په ریمه وه ...
ئیستاش، به لام ... نازانم.

نامه‌ی مارکس بو فردیناند لاسال Ferdinand Lassalle

نوریل ۱۸۵۹

مارکس نووسراوه یه کی تایبه تی سه باره ت به جوانی ناسی نیه. ته نیا جار جار لیره و له وی له نووسراوه ی تر یا له نامه دا تا راده یه ک له سه ر هونه ر و جوانی ناسی قسه ی کردوو. له نیو ته و به رهه مانه دا نامه ی مارکس بو لاسال جیگایه کی گرنگی له جوانی ناسی مارکسیستی دا هه یه. له م نامه یه دا، مارکس بناغه کانی مه‌کته بی «رئالیسم» باس ده کا که ئینگلیس پاشان له دوو نامه دا بو "مینا کائوتسکی" و "مارگارت هارکنس" فورموله ی ده‌کا. نه م نامه یه له سه ر وه‌رگیردراوی سویدی نه م نامه یه له کیتیبی "سه باره ت به هونه ر و نه ده بیات"، له زنجیره کیتیبی "کولتوری پرولتاریایی" یه وه کراوه به کوردی.

سلیمان قاسمیانی

ئیستا دیمه سه ر «فرانتز فون سیکینگن» **Franz von Sickingen** (۱). له پیش دا ده بی ستایشی کومپوزیسیون **composition** (دارشتن) و رووداوی شانوکه بکه م، شتیک که ناکری سه باره ت به هیچ شانویه کی مودیرنی ئالمانی تر بوتری. دواپیش، (ئه گه ر له ره خنه و تی بینی یه کانم سه باره ت به به رهه مه که بگوزهریین) هه ر له یه که م خویندنه وه دا بو توندی کاری کرده سه ر من؛ بویه ده کری بلیین که کاری به هیزتریش ده کاته سه ر نه و خوینه رانه که به سوزترن. نه مه ش خوی دووهه مین لایه نی گرینگی به رهه مه که یه.

ئیستا با بروانینه نه و دیوی میداله که: یه که م که به ته واوی تی بینی یه کی فورماله ئیستا که شانوکه ت به شاعر نووسیه باشتر و ابو زورتر و به شیوه یه کی هونه رمه ندانه تر له سه ر "جامب" **Jamb** (۲) شیعره کانت کارت کردبا. له گه ل نه وه ش من نه م که مته رخه می یه ی تو هه رچه ن که تا قمی شاعیرانی پیشه یی راده چله کینی به ئیمتیازیک **advantage** بو تو داده نیم چونکه تا قمی شاعیرانی لاسایی که ره وه ی ئیمه، له فورمی پارا ووتر هیچیان پی نه ماوه .

دووهه م: کیشه یه ک که هه لت بژاردوه نه ک هه ر تراژیکه، به لکو نه و کیشه تراژیکه یه که بوو به هوی له به یین چوونی حیزبی شورشگیری ۱۸۴۹ - ۱۸۴۸. من ته نیا ده توانم پشتیوانی گه رمی خوم سه باره ت به نه وه ی که نه م رووداوه وه کوو ناوه ندی تراژیدیایه کی مودیرن که لکی لی وه رگیری، ده ربیرم. به لام دواپی له خوم پرسپار ده که م که ئایا نه و مه وزوعه ی هه لت بژاردوه بو نیشانندان و خستنه به رچاوی نه م کیشه یه، به جی و گونجاوه یان نا. **Balthasar** (۳) ده توانی خوی فریو بدا که نه گه ر سینکینگن له جیاتی شاردنه وه ی راپه رینه که ی له ژیر ناوی کیشه یه کی شاسوارانه دا، ئالای شه ری له دژی ئیمپراتوری یه ت به رز کردبایه وه و شه ریکی ئاشکرای دژی خانه کان راگه یاندا، سه ر ده که وت. به لام ئایا ئیمه بومان هه یه نه م خه یاله بسه لمینین؟ هوی تیک شکانی سینکینگن (که م تا زور هووتن **Hutten** یش) نه م فیله بازی یه نه بوو. نه و تیک شکا چونکه وه کو شاسواریک، وه کو نوینه ری چینیکی روو له مه رگ، دژی نیرامی مه وجود، یان وینه ی نویی هه مان نیرام، راسا. نه گه ر بیت و تایبه تمه ندی یه فه ردی و فه رهه نگی و توانایی یه سروشتیه کان له سینکینگن دابرنین، نه و کات نه وه ی ده مینیتیه وه ده بیته "گوتز فون به رلیچینگن" **Gotz von Berlichingen** (۴). له لای نه م ئاخو که سه به راستی به دبه خته (واته گوتز)، دژی تراژیکی سیسته می شاسواریه تی له قالبی گونجاوی خوی دا، به رامبه ر به ئیمپراتور و خانه دانه ده سه لاتداره کان ده بنیری؛ هه ر بویه ش "گوته" (۵) به دروستی نه وی وه ک پاله وانئ به رهه مه که ی خوی هه لبارد.

تا ته و جیگایه ی که سینکینگن تا رادیه کی دیاریکراو بو «هوتن»یش وایه، که رچی سه باره ت به ته و، هر وه ک سه باره ت به هر مو ئیدتولوگه چینایه تی به کان، ده بی ته م ده برینه دیکه تی له سه ربکری له دژی خانه کان به شهر دی (دژی ئیمپراتووریش ته وکات کیشه که دیته پیش، که ئیمپراتوور، له ئیمپراتووری شاسوارانه وه ده بیته ئیمپراتووری خانه کان) وه ک «دون کیشوت» (۶) وایه، هر رچه ند پاکانه ی میژوویی شی هه بی. ته م راستی به که ته و راپه رینه که ی خوی له ژیر ناوی کیشه به کی شاسوارانه وه ده ست پیکرد، ماناکه ی ریک ته وه به که وه ک شاسواریک و به پیی سوننه تی شاسواره کان ده جوولیتته وه. ته گه ر ته و راپه رینه که ی به شیوه به کی تر ده ست پی کردبا، ده بوو راسته وخو و ده سبه جی روو بکاته خه لکی شاره کان و جوتیاره کان، واته ته و چینانه ی که گه شه کردنیان به رابه ربوو له گه ل له ناوچوونی سیسته می شاسواری به تی.

ته گه ر تو نه ته وی کیشه که تا راده ی کیشه ی «گوتز فون به رلیچینگن» دابه زینی — که مه به سستی توش وانه بوو — ته وسا "سیکینگن" و "هوتن" ده بی له ناوچن، چونکه ته وان ته نیا له خه یالیان دا شورشگیر بوون (ته مه یان ناکری بو گوتز بوتری) ته وان ریک له ته شرافی خوینده واری لهستانی (پوله ند) ی ۱۸۳۰ ده چن، که له لایه که وه خویان کردبوو به نامرازی ده رخستنی ئیده نوی و مودیرنه کان و له لایه کی تره وه له راستیدا، نوینه ری قازانجیکی چینایه تی کونه پرستانه بوون.

نه ده بوو له شانوکه ی تو دا ته واوی سه رنجه که رابکیشریته سه ر نوینه رانی ته ریستوکراتی شورش — که له پشت شیعاری به کیه تی و نازادی به که یان دا خه ونی پاشایه تی کون و ده سه لاتی شه ق خوی ده شارده وه؛ به لکو ده بوو جوتیاران و تویره شورشگیره کانی شار رولیکی زور گرنگ و هه لسوراویان بدرابایه له شانوکه ت دا. ته گه ر ته م کاره ت کردبا، ته وسا ده تتوانی به شیوه به کی به رفراوانتر و به ده ستیکی زور ناواله تره وه له ئیده هه ره مودیرنه کان له پاکترین فورمی خویان دا بدویی. به لام ئیستا له راستی دا، بیجگه له نازادی مه زه به یی، به کیه تی بورژوایی ش، بووه به ئیده ی سه ره کی شانویه که. ته وسا تو ده بوایه زیاتر به شیوه ی شکسپیر (۷) کارت کردبا، له حالیک دا که تو به شیوه ی شیللر (۸) کارت کردووه؛ واته که سه کانت کردوون به قسه که ری سه رده مه که یان؛ که به بروای من گرنگ ترین هه له ی تویره. نایا تو بو خوت، وه تا راده یه ک وه کو «فرانتز فون سیکینگن» که ت، تووشی هه مان هه له ی دیپلوماتیک نه بووی کاتیک ئوپوزیسیونی ته شرافی — لوتری (۹) سه رتر له "مونزری جه ماوه ری" (۱۰) داده نیی؟

هه ر وه ها ده بی بلیم که بیجگه له چارلزی پینجه م، بالسار و ریچاردی تریر، من تاییه تمه ندی که سایه تی له که سه کانی شانوکه ت دا نابینم. نایا هه یه ده ورائیک وه ک سه ده ی شانزده هه م که ته وه نده که سی خاون که سایه تی تیدا بووبی؟ به رای من «هوتون»ی تو زور له زیادی، ته نیا نوینه ری «شور و شه وقه» و ته مه زور بی تام ده بیت. نایا ته و هه روه ها که سیککی زور وشیار و قسه خوشیش نه بوو؟ نایا به م جووه ناعه داله تی به کی گه وره ی له گه ل نه کراوه؟

ته وه ی که ته نانه ت سینکینگن ه که ت (که تا راده به کی زور، ئابستراکت ره سم کراوه)، چه نده له و کیشه به ره نج ده با، که به ته واوی جیایه له موحاسه باته شه خسی به کانی؛ به م جووه خوی ده نوینی: که له لایه ک، کاتیک که خوی ناچار ده بینی باسی راگرتنی دوستایه تی له گه ل شاره کان بکا بو شاسواره کانی خوی؛ و له لایه کی تره وه، هه ست به له زه ت و خوشی ده کات کاتیک که شاره کان ده خاته ژیر زه بری شه قی خوی.

سه باره ت به مه سه له ی ورد، ده بی بلیم که له هه ندیک شوین ره خنه م هه یه له و مه یدانه ی که داوته به که سه کان بو ته وه ی که زیاده له حه د بگه رینه وه سه ر خویان؛ که ته وه ش ده گه ریته وه سه ر حه زی تو به شیوه ی نووسینی "شیللر". بو وینه له لاپه ره ی ۱۲۱، کاتیک "هوتون" میژووی ژیانی خوی بو ماریا ده گیریته وه، زور ته بیعی ده بوو ته گه ر ریگه ت دابا ماریا وتبای:

«به به رینایی ته واوی ئیحساسه کان ه وه»

و هه ر به م جوړه، تا

«له قورسایي هه موو ساله کان قورس تره.»

ده کړی شویني شيعره کانی پیشوتر له «ده لین» تا «پیر بوو» بگوردی، به لام ته م بیرکردنه وه «کچ له شه ویک دا پیده گات و ده بی به ژن» (هه رچه ن نشان ده دا که ماریا بیجگه له خوشه ویستی ته واو ئابستراکت هه ست به شتی تریش ده کات) به ته واوی ناپیویسته، بیرکردنه وه ی ماریا له سه ر «پیربون»ی خویشی هه روا. دواي ته وه ی که ماریا ته واوی ته و شتانه ی ووت، که له و «به ک» سه عاته دا ده یگیریته وه، ده کرا له جومله یه ک دا هه ستي گشتی خوی به رانبه ر به به سالچوونی خوی ده ریری. هه روه ها ده بی بلیم که ته م و ته یه رایچله کاندم: «ته وه به حه قی خوم ده زانم.» (واته خوشبه ختی). بوچی ده بی بوچوونی ساویلکانه ی ماریا که تا ته و شوینه له سه ری سوور بووه، به رگی دروی به سه ردا بکیشری له ریگه ی ته وه که بوچونه که ی بکری به بیروباوه ریکی حقوقی؟ ره نگه بتوانم له فورسه تیکی تر دا به وردی بیر و رای خومت له م باره وه بو باس بکه م.

دیمه نی سیکنینگین و چارلزی پینجم زور سه رکه وتوویه، گه رچی قسه کانی هه ر دوو لایان له وتاری دیفاع ده چی له به ر ده م دادگا دا؛ دیمه نه کانی شاری "تری یه ریش Trier زور جوانن. ته و قسانه ی که "هوتن" له سه ر شمشیره که ی ده یکا عالین.

ئیترو بو ته مجار قسه کانم لیره دا کوتایی پی دینم.

هاوسه رم پشتیوانی پته وی شانوکه ته. ته نیا له ماریا رازی نیه.

به سلاوه وه ک. م.

روونکردنه وه:

۱- "سیکنینگین" و "هوتن" له رابه رانی راپه رینی شاسوارانی ناوچه ی "سوابی" و "راینله ند" بوون له ۱۵۲۳-۱۵۲۲ی زایینی دا. شانوکه له سه ر ته م راپه رینه دانراوه. سیکنینگین شاسوارانی ته شراف له دژی خانه کان و له سه رووی هه موویان سه ره که شه ی "تریر"، رابه ری کرد. سیکنینگین کاتیک که شاسوارانی هاوریی پشتیان به ردا، کوژرا.

۲- جامب، بریتی یه له و وشه یه ک به دوو بزویین و پیتیکی بی ده نگ له به یینان دا وه کوو: "نامه"، "دامه"؛ یان دوو بزویین به دواي یه ک دا و پیتیکی بی ده نگ له ئاخرا دا، وه کوو: "ده وه ن"، "وه ره ز".

۳- نوکه ری سیکنینگین .

۴- "یوتز فون به ریشینگن" (۱۵۲۳ - ۱۴۸۸)، شاسواریکی ئالمانی که له شه ری جوتیاران دا به شداری کرد به لام له کاتیکی زور گرینگ دا خه یانه تی کرد به جوتیاره کان. پاله وانی شانونامه یه کی "گوته" یه هه ر به و ناوه.

۵- گوته (۱۸۳۲-۱۷۴۹) شاعیر و زانای لاتیکی ئالمانی.

۶- داستانیکی به ناو بانگه که سه روانتس (۱۶۱۶-۱۵۴۷) Cervantes نووسه ری گه وره ی سپانیایی نویسیویه تی. "دون کیشوت" نویسه ری چینی ته شرافنی له ناوچوه که ده یه وی ره سم و یاسای شاسواری زیندوو بکاته وه. هه ر بویه ش ده بیته گالته جار.

۷- شکسپیر، ویلیام (۱۶۱۶-۱۵۶۴) شاعیر و شانونامه نویسی گه وره ی دنیا که له ئینگلیز له دایک بوو. شکسپیر به پی ته و یاسایانه که به سه ر میژو و کومه لگادا زالن گرنگی و جیگا و شوینی ده دا به که سایه تی شانوکانی.

۸- شیللر (۱۸۰۵-۱۷۵۹) شاعیر و شانونامه نویسی ئالمانی. شیللر پیی واپوو که فه رد ره وتی میژوو دیاری ده کا هه ر بویه ش به پیی تاییه تمه ندی که سه کان خویان، گرنگی پی ده دان و جیگا و شوینی دیاری ده کردن.

- ۹_ لوتر، مارتین (۱۵۴۶_۱۴۸۳) رابه‌ری رفورماسیون و بنیات‌دانه‌ری پروتستانیسم له ئالمان. نوینه‌ری به‌شی خوارووی چینی ئه شراف و چینی ناوه‌ند (متوسط) بوو.
- ۱۰_ مونزر، توماس (۱۵۲۵_۱۴۹۰) رابه‌ر و ئایدولوگی فه لاکان و جه‌ماوه‌ری پولیبین که بو رووخاندنی فنودالیسم ده‌جه‌نگا. له ۱۵۲۵ سپای فه لاکان تیک‌شکا، ئه و رابه‌ره‌مه‌زنه‌گیرا، ئه شکه‌نجه‌درا و کوژرا.

بو پشتیوانی له ته سلیمه نه سرین

دهسته‌ی نووسه‌رانی هانا

ته سلیمه نه سرین نووسه‌ر و تیکوشه‌ری رادیکالی بنگلادیشی، ماوه‌یه‌ک له‌وه پیش بو سهردانی دایکی نه‌خوشی ده‌گه‌ریته‌وه بو "به‌نگلادیش". کاتیک که تاقمه‌ کونه‌په‌رسته ئیسلامیه‌کان له‌ گه‌رانه‌وه‌ی ته‌سلیمه نه‌سرین بو ولات ناگادار ده‌بن، ده‌رژینه‌ شه‌قامه‌کانی "داکا" و خوازبازی گرتن و کوشتنی ده‌بن. کاربه‌ده‌ستانی به‌نگلادیش بو وه‌ده‌ست‌هینانی دلی کونه‌په‌رسته ئیسلامیه‌کان فهرمانی گرتن و دادگایی کردنی ته‌سلیمه نه‌سرین ده‌ده‌ن. ئیستا ته‌سلیمه نه‌سرین مه‌جبور بووه خو بشاریته‌وه و ژبانیکی نه‌ینی له‌ گه‌ل دایکی به‌ سهر ببات. گیانی ته‌سلیمه نه‌سرین، هه‌لسوراوی مافی ژنان، خه‌باتکاری نه‌ترس و به‌جهرگ دژی مه‌زه‌هب و کونه‌په‌رستی، له‌ مه‌ترسی دایه.

ته‌سلیمه نه‌سرین داوای له‌ بیرورای گشتی جیهانی کردووه که بو رزگارکردنی خوی و دایکی له‌ هه‌ره‌شه‌ی مه‌رگی ره‌وه ئیسلامیه‌کان و سهره‌له‌قه‌ی ده‌وله‌تی به‌نگلادیش بو نه‌و جه‌ماعه‌ته‌ کونه‌په‌رسته، هه‌ول بدن و پیشتیوانی لی بکه‌ن.

بو دیفاع له‌ ژبان و که‌رامه‌تی ته‌سلیمه نه‌سرین و دایکی، که‌مپه‌ینیکی نیونه‌ته‌وه‌بی له‌ لایه‌ن "که‌مپه‌ینی نیونه‌ته‌وه‌بی پاریزگاری له‌ مافی ژنان له‌ ئیران" و "حیزی کومونیستی کریکاری ئیران" راگه‌یاندراره. ده‌سته‌ی نووسه‌رانی هانا پشتیوانی خوی له‌و که‌مپه‌ینه و داخوازی‌یه‌کانی ده‌رده‌بری:

۱- حوکمی گرتنی ته‌سلیمه نه‌سرین ده‌بی هه‌لوه‌شینه‌وه. ۲- ده‌وله‌تی به‌نگلادیش ده‌بی زه‌مانه‌تی گیان و سلامه‌تی ته‌سلیمه نه‌سرین و دایکی بکات. ۳- ده‌وله‌تی به‌نگلادیش ده‌بی ته‌رتیبی چوونه‌ده‌ری ته‌سلیمه نه‌سرین و دایکی له‌ به‌نگلادیش به‌ شیوه‌یه‌کی هیمن و جیی متمانه‌ بدات.

ئیمه به‌ ته‌واوی هیزه‌وه هه‌را و هه‌ره‌شه‌ی تاقمه ئیسلامی‌یه کونه‌په‌رسته‌کان دژی ته‌سلیمه نه‌سرین، مه‌حکووم ده‌که‌ین و له‌ هه‌رچی ئینسانی نازادیخوازه داوا ده‌که‌ین که به‌ ده‌نگ ته‌سلیمه نه‌سرین هوه بچن و هاوده‌نگ له‌ گه‌ل که‌مپه‌ینی نیونه‌ته‌وه‌بی دیفاع له‌ "ته‌سلیمه نه‌سرین"، ده‌وله‌تی به‌نگلادیش مه‌جبور به‌ ته‌ئیمینی ئاسایش و هیمنی ته‌سلیمه نه‌سرین و دایکی له‌ چنگ کونه‌په‌رسته ئیسلامیه‌کان بکه‌ن.

سیمبولی وه حشیگه ری و نابه رابه ری

فه ره یدون نازری

"تایتانیک" ناوی فیلمیکه که "جیمز کامرون" دهرهینه ری هالیوود، له رووی کاره ساتیک که له روژانی ۱۴-۱۵ ی ئاپریلی ۱۹۱۲ دا له ئوقیانوسی ته تله سی باکووردا قه وماوه، دروستی کردوه. فیلمه که به وه رگرتنی ۱۱ خه لاتی ئوسکار له لای سه رووی فیلمه کان دا جیگه ی گرت. شه گه رچی به وته ی ره خنه گرانی بورژوازی ش، "ئوسکار" پیوانه یه کی به بایه خ و دروست بو هه لسه نگانندی هونه ری فیلمیک نیه، به لام به هه ر حال بو هه لسه نگانندی ته و فیلمانه ی که بریاره پوول ده ریبنن، - وه "ئوسکار" بریاره یارمه تی فروشی ته وان بدات - پیوانه یه که له سه ر لایه نه زوق و به رچاوه کان ده دوی. بو میلیونان بینهریک که شه م فیلمه یان بینیه یا ده بیبنن، یه ک یا چه نده ها لایه نی گه وره و به رچاویان که وتووه ته به رچاویان وه ربه رچاویان دی. له به ینی راستی و شه فسانه ی "تایتانیک" دا، کام لایه نانه بو منی بینه ر سه رنج راکیشه رن؟

راستی

له سه ره تای سه ده ی بیسته م دا، سه رمایه داران له دنیای تازه دا چاوه روانی وه ریکه وتنی شه پولی کریکارانیک بوون که به هوی بوحرانی (شه زمه ی) نه داری و بیکاری به ربلو، شه روپایان به جی ده هیشت و به شوین ژیانیکی باشتردا به ره و ئامریکا ده چوون. کریکارانی کوچهر پول پول ده هاتن و له په نا باقی کریکاران و ده ست له ناو ده ستی سروشت، سه رمایه یان ده خولقاندو خاوه نانی زهوی و کانگا و کارگه کان، دولاریان له سه ر دولار هه لده چنی. خاوه ن بانک و سه رمایه دارانی شه وروپاش بو به هره وه رگرتن له و سفره پر به ره که ته، ریگای ده ریاکانیان ده گرته به ر و به ره و ئامریکا ده چوون. شه وان کالایان ده برد و کالایان ده هیناوه و خه ریکی کاری بازار و سه رمایه نانه وه بوون. ریگاکانی به ینی به نده ره کانی بریتانیا و ئامریکا به ئوقیانوسی ته تله سی باکوور دا، روژانه شایه تی ده یان که شتی بوون که شه م بار و موسافیرانه یان ده گه یانده ئامریکا.

شه ریکه کان هه موو روژی سه دان کریکاری کوچهری یان له هولی هه ره ژیره وه ی که شتی یه کان، له هوده ی ده ره جه سی دا ده خزاند و ره وانه وی بازاری ئازار و کاریان ده کردن. بورژواکانیش گیلاسی ویسکیان هه لدوایشت، سه میان ده ده کرد، هه مامی تورکی یان ده کرد و له خه یالی داهاتی چاوه نوار کراودا چاویان له شینایی ده ریا ده بری. موسافیره کانی هوده ی ده رجه دووش له به ینی شه م دووانه دا (به ینی ده رجه ی یه ک و سی) قه راریان گرتبوو. شه فسه ره کانی چه کداریش ئاماده بوون، تانه کا که س پیی له به ره ی خوی زیاتر راکیشی. هه ر که شتی یه ک وینه یه ک بوو له کومه لگای چینایه تی به چین و تویره کانی یه وه؛ کومه لگایه ک پر له وه حشیگه ری و نابه رابه ری.

سالی ۱۹۱۲، سالی مانگرتنی کریکاری له بریتانیا، بو وینه مانگرتنی کریکارانی کانگاکان و کریکارانی ریگه ی ئاسن بوو. شه م مانگرتنه ببوه هوی راوه ستانی ده یان که شتی بریتانیایی له به نده ره کان دا و هه زاران کریکاری کوچهری، ده یان بانکدار و بازرگان و هه زاران تون بار چاوه روانی سه فه ری ده ریا بوون. له و کاته دا شه ریکه کانی باربه ری ره قیب، واته ئالمان و ئامریکا، له م هه له ی ده ستیان که وتبوو که لکیان وه رگرت و خه ریک بوون پیش بریکی سولتانی ده ریاکان واته بریتانیا بکه ن. خاوه نی شه ریکه کانی ترانسپورتی ده ریایی، به بارکردنی غه لوزی به رد له ئامریکاوه و به ریخستنی به رنامه ی سه فه ر بو که شتی کانیا، له به کارهینانی هیچ فیلیک بو به جی نه مان له م کاروانه کوتایی یان

نه ده کرد. که شتی "تایتانیک" تا له م هه ل و مه رجه دا بوو که به په له په ل خرایه ناو تاوه وه. داریژه ری که شتیبه که ۶۴ به له می نه جاتی بو "تایتانیک" له بهر چاوغرتبوو تا له کاتی ته ننگانه دا هه موو ۳۳۰۰ که سی نیو که شتی به که (۲۴۳۵ موسافیر و ۸۶۵ کریکار و خزمه تکار) ئیمکانی ده ربازبوونیان بیت. به لام شه ریکه که ی خاوه نی که شتیبه که ژماره ی به له مه کانی دابه زانډبووه ۲۰ دانه. سه رمایه داری سه ره کی شه ریکه که، وای پی باشتو بوو که زیاترین ئیمکانات ته رخاڼ بکا بو خوش گوزه رانی و ته فریحات (که له راستی دا تایبه ت به ده وله مه نده کان بوو). بو زووتر دروست بوونی که شتیبه که کریکاره کان خرابوونه ژیر گوشاریکی به کجار زوره وه. له هه ر شوینیک گوشاره که کاریکه ر نه بووایه، به رپرسیانی شه ریکه که دیفاع له "سه رده می ته لایی" یان ده هینایه گور که له لایه ن ره قابه تی شه ریکه کانی ئالمانی و ئامریکایی که وتبووه مه ترسی به وه. په له کردن له دروست کردنی تایتانیک دا هینده زور بوو که له لیکولینه وه ی سه ره تایی دواي دروست کرانی که شتی به که، کتیبیکي ۳۰۰ لاپه ره له که م و کووری به کانی نووسرا که له میژوو دا بی وینه بوو.

له دروست کردنی که شتی به که دا جوریک ناسن به کارهینرابوو که له ناوی سارد دا قلیشی ده برد و ده شکا. نه م که م و کووری به، یان سه رنجی لیکوله ره وه کانی رانه کیشا، یان به به رتیل دان، شاردرایه وه.

سه رته نجام تایتانیک له مانگی ئاپریلی ۱۹۱۲ دا ناماده ی سه ره فو ر بوو. هه ر له سه ره تاوه ۵۱ موسافیری به شی ده رجه به ک، له ده سه لاتدارانی سیاسی به وه بگره تا بانکدار و کارخانه دار و ههروه ها میلیونیر و خاوه نی سه ره کی تایتانیک، سه ره ری خویان هه لوه شانده وه. کاتیک که تایتانیک سه ره که ی خوی ده ست پیکرد، ته نیا به کیک له "خاوه ن به ش" ه گه وره که کانی که شتی به که، واته کاریگری سه ره کی تایتانیک، سوار بوو. کارگیرله باشتو و ته تاغی که شتی به که به ناوی "وه تاغی میلیونیر" نیشته چی بوو. له کاتی سه ره ردا، تایتانیک، ۹۲۲ موسافیر و ۸۹۲ ته فسه ر و کریکار و کاربه دهستی هه بوو که به رپرسی راگرتنی هیمنی، خزمه ت کردن به موسافیرانی ده ره جه ی به که م و ناگاداری له باره کان بوون.

له موسافیره کان، ۴۲۷ کهس له به شی ده رجه ی به ک و دوودا و ۴۹۵ کهس له هووه بچوکه کانی هه ره ژیره وه ی که شتی به که دا واته له به شی ده رجه ی ۳ دا چی یان گرتبوو. که شتی به که زور ئیمکاناتی هه بوو که به هوی گران بوونیان ته نیا ده وله مه نده کان بویان ده لوا که لکی لی وه رگرن. بو وینه حه مامی تورکی و مه له کردن ۴ شیلینگ خه رچی بوو و که ده بوو به حه قدهستی کریکاریک له به ک حه وتوو دا. ههروه ها موسافیرانی هه ر به شیک شوینی نان خواردن و دانیشن و خوارده مه نی تایبه ت به خویان هه بوو. ته نیا له روژانی به ک شه ممه دا که ته شریفاتی خه رفاندنی مه زهه بی له شوینی دانیشن به شی ده رجه به ک دا به ریوه ده برا، موسافیره کانی به شی ده رجه ۲ و ۳ ش ئیمکانی ته وه یان هه بوو چاویک به ئیمکانات و ئاسایشی ده وله مه نده کان دا بخشکینن. (هه لبه ت به ره وایه تی فیلمه که موسافیره کانی به شی ده رجه ۳ ته م مافه یان نه بوو). ته م ده رجه به ندی به به پیی پله و مه قام له په یوه ندی له گه ل کریکاره کانی که شتی، پیش خزمه ت و به رپرسیان و فه رمانده کانیش دا خوی ده نواند. بو وینه ناگرکاره کان که به هوی ۲۹ بویلیره وه (مه نجه لی گه وره) هه لمی ناوی پیوستیان بو تایتانیک دابین ده کرد، له گه رمای زیاتر له ۳۸ ده رجه دا، به حه قده ستیکی زور که م و بی هیچ که ل و په ل و ئیمکاناتیک بو پاراستنی گیانیان، له هه ل و مه رچیکی به کجار دژواردا کاریان ده کرد.

نه فسانه

شه ریکه ی دروست کردنی که شتی به که رایگه یانډبوو که تایتانیک به هیچ جوریک تقوم نابی. به لام گه وره ترین سه رمایه داری خاوه ن به شی که شتی به که، که رایگه یانډبوو خوی ده بی به به که مین موسافیری گه وره ترین که شتی دنیا، هه ر زوو خوی له نه خوشی دا و ناماده ی سوار بوونی تایتانیک نه بوو. هه ر وه ها وتبوویان که ل وپه لی سه ره ر

و ټیمکاناتی پاراستنی گیان به نه ندازه ی ته واو، ناماده یه . له حالیک دا که له ۴ی ټاپریل، یه کییک له عه مباره کانی که شتی یه که ناگری تیبه ربوو و له چاوی لیکوله ره وه کانی که شتی یه که شاردراپووه وه. رشتنی هه موو غه لووزی به ردی نه و عه مباره بو ناو کوره کان ده روژی خایاند و زه ره ری به دیواری عه مباره که گه یاندبوو. بو دیده بانه کان، دووربین ته رخان نه کرابوو و نه وان ده بوو به بی دووربین دیده بانی چاویگیرن. وترابوو که کاپیته نی که شتی یه که له باشتینه کانه، به لام له راستی دا نه و چه ندین جار به هوی که مته رخه می تووشی کاره سات ببوو و هیچ نهخشه یه کی بو چول کردنی که شتی یه که له کاتی پیویست دا نه بوو. به ټاودادانی به له مه نه جاته کان له لایه ن مه له وانه کانه وه تاقي نه کرابوو وه و بو نه م کاره ناماده و شاره زا نه بوون. جیگای که س له به له مه نه جاته کان دا دیاری نه کرابوو و ته نیا ژماره یه کی که م له نه وان ده یانزانی که له کاتی پیویست دا سواری کام به له مه بن.

کاره سات

تایتانیک روژی ۱۰ی ټاپریل به ره و "نیویورک" وه ری که وت. روژی سیزده و چارده ی ټاپریل، هه وال به که شتی یه که گه یشته که کیوی سه هول له سه ر ریگایه. که شتی یه کی تر هه والی ناردبوو که که توره ته گه ماروی کیوه سه هول له کان. کاپیتانی تایتانیک له جیاتی که م کردنه وه ی خیرایی که شتی یه که، به پیی خواستی کارگیری سه ره کی تایتانیک، به دوه ام توندتر و توندتر که شتی یه که ی لی ده خوری. موسافیره کان له هه موو شتیک بی خه به ر بوون. کریکاره کوچه ره کان له سه ر سه کوی سارد یان له نیو هوو ده کانی ژیر سه کوی که شتی دا و ده وله مه نده کان له مه یخانه و رستوران ه کانی تایبه ت، یان له وه تاغه گه وره و رازاوه کان یان دا خه ریکی گوزه رانی کات بوون. کریکارو مه له وانه کانی که شتیش خه ریکی کاری خویان بوون. دوو دیده بانی (چاوه دیری) بی دووربینیش خه ریکی ده دیده بانی بوون. یه کییک له وان سه عاتی یازده و نیوی شه وی ۱۴ی ټاپریل سیمای کیویکی سه هول دیته به رچاوی، به لام وه پشت گویی ده دا. ده ده قیقه دواتر که به چاوی بی دووربین له بوونی کیوی سه هول که دلنیا ده بی، زه نگی خه ته ر لیده دا. به لام ټیتر دره ننگ ببوو. که شتی یه که له کاتیک دا ۲۲،۵ مایلی ده ریایی توند ده رویشته، خو له کیوی سه هول ده دا. پاش نیو سه عات به له مه نه جاته کان به ټاو داده رین. له ۲۰ دانه به له می نه جات ته نیا ۴ دانه بو موسافیره کانی به شی ده ره جه ۳ دیاری ده کری که نه وانیش ده بوو پاش به تال کردن و رزگار بوونی موسافیره کانی به شی دره جه یه ک و دوو دا به ټاو دادرابان. نه مه له کاتیک دایه که ژماره ی موسافیره کانی به شی ده ره جه ۳ زیاتره له هه موو موسافیره کانی به شی یه ک و دوو. له گه ل نه وه ش دا، چه کداره کانی پاسه وان ده سریژ ده که نه سه ر نه و که سانه ی که ده رگا قفل کراوه کانی به شی ده ره جه ۳ ده شکینن و ناره زایه تی خویان به م هه موو هه لاواردنه ده رده برن. به هوی بی به رنامه بوون، ته نانه ت نه و ۲۰ به له مه ش که متر له و جیگه ی هه یان بوو، خه لک سوارده که ن. له به له مه کان دا جیگه ی ۹۱۴ که س ده بووه وه که چی ته نیا ۷۰۵ که سیان نه جات دا. له و ۱۵۰۰ که سه ی که له ټاوی ژیر سفر ده ره جه دا، ره ق هه لاتن و گیانیان دا، ۶۷% هی به شی ده ره جه سیهه م، ۳۵% هی به شی ده ره جه یه ک بوون. له حالیک دا که هه موو منالی به شی ده ره جه یه ک رزگاریان بوو (که جیگه ی خوشحالی یه)، ته نیا ۳۶% منالانی به شی سیهه م نه جات دران. له نیو سه رمایه داره ناسراوه کان دا ته نیا یه ک که س گیانی له ده س دا، که شه رافه تمه ندانه رایگه یاند تا نه جات دانی هه موو منالان و ژنان سواری به له می نه جات ناییت. کارگیری سه ره کی که شتی یه که له هه وه لین که سانیک بوو که خوی فری دایه نیو به له می نه جاته وه و بوی ده رچوو. له کاتی لیکولینه وه ش دا به درو ووتی: "کاتیک سواری به له می نه جات بووم که یه ک ژن یان منال له که شتی یه که دا نه مابوو وه". له هه موو کریکار و خزمه تکاری که شتی یه که ته نیا ۲۴ له سه دیان نه ته جاتیان بوو. نه م به راورد کردنه ته نیا بو نیشان دانی نابه رابه ری یه کانه، نه گینا نه جاتی هه ر ټینسانیک شادی به خشه.

تاوانبار

هه تا به ر له سالی ۱۹۸۰ که که شتی یه ک له ناوه کانی فیلیپین دا نقوم بوو و ۴۳۷۵ موسافیر گیانیان له ده ست دا، نقوم بوونی تایتانیک له ناوه سارد و سه هول به ستووه کانی ثوقیانوسی ته تله سی باکور دا، گه وره ترین کاره ساتی که شتی وانی له سه رده می ناشیتی دا بوو. سه رمایه داره کان به دریزکردنه وه و توندتر کردنی ساعه تی کار، و به له به رچاو نه گرتنی

ئاسایش و هیمنی شوینی کار روژانه به سه دان تاوان ده خولقینن. له قاموسی بورژوازی و کومه لگای بورژوازی دا ته مانه به تاوان و تاوان دانانین. به لام کاره ساتی تایتانیک ته نانه ت به پی پیوانه کانی بورژوازی تاوان بوو. به لام کاتیک تاوان یه خه ی سه رمایه داران خویان بگریته وه، کاره ساتی ناوه هاش به هه ر جوریک بوویت پاساو ده کریت. به دوا ی کاره ساته که ی تایتانیک دا چه ندین کومیتیه ی لیکولینه وه له ئامریکا و بریتانیا دروست کران تا به رواله ت راستی رووداوه که بخه نه روو و دادپه روه ری به ته نجام بگه بینن.

به لام ته م کومیتانه له راستی دا به پرس وجو دوور و دریزه کانیانه وه، هه ولیان ده دا که ناو به ناگری توره یی خه لک و بنه مالیه ی قوربانیه یه کان دا بکه ن و کاره ساته که وه ک رووداویکی بی وینه پیشان بدن تا نه کا شه ریکه کانی که شتی وانی به گشتی تووشی زه ره ر بین. به تاییه ت کومیتیه ی لیکولینه وه ی ئامریکا هه ولی دا که تاوانه که بخاته سه ر شانی تکنولوژیا و به پرسیاریه تی بریتانیا وه و ئه وانیش هه ولیان ده دا که ته م کاره ی ئامریکا به رپه رچ بده نه وه. ته وه ی که له و به یینه دا دیار نه بوو، گیانی ته و ۱۵۰۰ موسافیر و مه له وان و خزمه تکاره بوو که له ناوه کانی ثوقیانوسی دا بوون به سه هول و مردن. پیویسته بووتری که ته نانه ت خودی شه ریکه ی خاوه نی که شتی یه که ش به دانی به رتیل به رزگاربووانی ته و کاره ساته، له کاتی لی پرسینه وه دا نه یهیشته ته نانه ت ته و لیکولینه وه فورمالیته ش به دروستی بجیته پیش.

تایتانیک به سه ر په رده ی سینه ماوه

ته وه ی که له ۱۴ و ۱۵ ی ئاپریل له ثوقیانوسی ته تله سی باکور دا رووی دا، بابه تی چه نده ها کتیب، داستان و فیلم بووه. ئافرید هیچکاک یه که مین ده رهینه ری به ناوبانگ بوو که له سالی ۱۹۳۸ دا بریاری دروست کردنی فیلمیکی له و باره وه دا. به لام شه ریکه کانی که شتی وانی دژایه تیان له گه ل کرد و نه خشه که ی ناته واو مایه وه. "به سه رهاتی پوسه یدون" یه که مین فیلمی سه رکه وتوو بوو که له سالی ۱۹۷۲ له و باره وه دروست کرا. دواپی "شه ویک که ده بی له بیر دا بمینی" دروست کرا. ده لین ته و فیلمه به واقعیه ت و راستی رووداوه که له فیلمی تایتانیک، وه فادارتر بووه.

فیلمی تایتانیک به شیوه ی تراژیک عاشقانه دروست کراوه. "جیمز کامیرون" Jamse Cameron نووسه ر و ده رهینه ری فیلمه که، چه ند کاراکته ری سه ره کی خولقاندووه و به دوا ی به سه رهاتی ته وان دا تراژیدیای تایتانیک ده گیریتته وه. کچه ده وله مه ندیکی جوان به ناوی "روز" Rose ("که یت وینسلت" روله که ی Kate Winslet کایه ده کات) به زوری دایکی ده بیته ده سگیرانی کوریکه سه رمایه داری ته شراف زاده تا هه م ژیانیا ته ئمین بیت و هه م پله ی کومه لایه تیان پاریزرابی. به قه ولی دایکی کچه که، ئیتر له ناوی ته شرافیت به ولاوه هیچی تر بو بنه ماله که یان نه ماوه. "روز" حه زی له وینه کیشی یه و وه تاغه که ی به تابلوکانی پیکاسو ده رازینیتته وه و له په یوه ندی یه کانی به میرات گه یشتهوی بورژوازی بو ته شرافیه تی ئینگلیسی بیزاره. ته و کچیکه سه ربه خویه و ته سلیمی داب و نه ریتته کون و ده ست و پی گره کان ناییت.

ده سگیرانه که ی به زور به سه ر "روز" دا داسه پاو، به پیچه وانیه ی "روز" له بهر چاوگرتن و پاراستنی ته و داب و نه ریتانه ی لا گرینگه و له سه ریان سووره و له دنیا دا بیجگه له پوول و قازانج و پله ی کومه لایه تی، بیر له هیچی تر

ناکاته وه . نه و پيی وايه که ده توانی هه موو که س و ته نانه ت ده سگيرانه که شی به پوول بکری. نه و ئينسانیکی دژ به ژنه و له گه ل پياوانيش به له به ر چاوگرنتی راده ی ده وله مه ندی یان و پله ی کومه لایه تی یان هامووشو ده کات. کاراکته ری سه ره کی تر وینه کیشیکی لاهه که له نامریکاوه هاتووه ته نه وروپا و له م شار بو نه و شار گوزه رانی خوی دابین کردووه و کوریکی چاونه ترس و خه لک دوسته. ناوی نه م کوره "جه ک" Jack (لئوناردو دیکاپریو Leonardo DiCaprio روله که کایه ده کات). "جه ک" له گه ل کریکاریکی ئیتالیاپی، بیتاقه ی (بلیت) سه فه ره که ی له کایه ی پوکر دا ده باته وه و له ناخرین سات دا خوی ده گه بینيته که شتی یه که. "روز" به هوی بیزاری له راده به ده ری له دایکی که فروشتوویه تی و له ده سگيرانه زوره ملی یه که ی که ده یهه وی بیته خواهه نی، بریار ده دا خوی بکوژی به لام "جه ک" ده گاته فریای و نه جاتی ده دا. نه م رووداوه ده بیته هوی ئاشنابوونیان و سه رهه لدانی خوشه ویستی له به ینان دا. له و ساته وه تا دوا ساتی نقوم بوونی که شتی یه که، کیشه یه ک له نیوان دوو بوچوون و دوو شیوه ی فکری و ژیان پیک دیت. لایه نیک له سه ر خوین، میراتگری و پله و پایه ی ئابووری و پوول دامه زراوه و پاریزه ری داب و نه ریتی تویره کانی دارا و ده وله مه نده. لایه نه که ی تر له سه ر ئینسانیه ت و خوشه ویستی دامه زراوه و پاریزه ری نرخه به رزه کانی ئینسانی یه . نه می یه که میان به پشت به ستن به درو و پیلان گیری و هیزی چه ک ئامانجه کانی پیش ده بات و نه وی تریان به چاونه ترسی (هه لبه ت تاکه که سی، نه ک به کومه ل و چینایه تی) و سه ر دانه نواندن بو داب و نه ریته کان. له م کیشه دا لایه نی ئینسانی و خوشه ویستی سه رده که وی. به لام ویک که وتنی کیوی سه هول و که شتی یه که، شیرینی نه م سه رکه وتنه له زاری خوشه ویسته کاندایه کاته ژه هر.

فیلمی تایتانیک بو بازار دروست کراوه، به لام بو بازاریک که ده وره ی ده سه لاتی هیزی راستی تپیه ر کردووه. نه م فیلمه چای له گیرفانی خه لکیکه که روژ له گه ل روژ زیاتر هه ست به دژی ئینسانی بوونی شیوه ی ژیان، سیاسه ت و بیر و رای سه رمایه داری ده که ن. تایتانیک شه پولیک له بینه ری تازه ی هینایه وه سینه ما که به دریره ی ده سالی رابردوو به هوی بیزاری یان له فیلمی کونه په رستانه و هیچ و پوچ، سه ریان به سینه ما دا نه کردبوو.

فیلمی تایتانیک به شیوه یه کی ریئالیستی دروست کراوه، به لام له هه ر شوینیک دا که یاساکانی ریئالیسم، وه کوو کاراکته ره تپیکه کان و جی و شوینه تپیکه کان ریگه یان به ده رهینه رگرتووه، نه وانی له سه ر ری لاداون و به مه یلی خوی کردووه. بو وینه کاراکته ری کچه که تپیکه نیه. بوونی دایمی لای وینه کیش له سه ر سه کوی به شی ده ره جه یه ک، قه ده غه بووه و مه نتقی نیه. سه ره رای نه م که م و کوری یانه، فیلمه که داستانیکی یه ک گرتوی هه یه .

کابرایه کی ده ریانه وه رد له نیو که شتی نقوم بووی تایتانیک دا، به نامرزی مودیرنه وه خه ریکی گه ران به دوی ملوانکه یه کی نه لماسی زور به نرخه که ده بی له نیو سندووقیکی پولادا بیت. نه م ملوانکه یه له لایه ن کوره ده سگيرانه که وه ک نیشانه و سیمبولی خوشه یستی پاک دراوو به کچه که. ده ریانه وه رده که سندووقه که ده دوزیته وه به لام له جیاتی ملوانکه که وینه ی کیشراوی کچیک ده بنی که ملوانکه که ی له مل دایه. به دوی بلاو بوونه وه ی راپورتی نه م رووداوه له ته له ویزیون دا، "روز" که ئیستا ژنیکی پیره، بو کابرای ده ریانه وه رد ته له فون ده کات و ده لی که نه و وینه یه هی نه وه .

روودای میژوویی که شتی یه که له لایه ن "روزه" وه ده گیردريته وه. له کوتایی فیلمه که دا "روز" ملوانکه نه لماسه که که سیمبولی جم و جولی کومه لگای بورژوایی یه ، به ده ریا داده دا.

هات وچوی کامیرا، زورتر له خزمه ت دیمه نه سه رسورهینه ره کان دایه، به لام له گه ل ره وتی داستانه که و وت وویژه کان هاو شاهه نگي هه یه. دیمه نی کار کردنی کریکاره ئاگرکاره کان، یه که مین دیداری "روز" و "جه ک"، سه مای پر له شادی خه لکانی ناچه ی جواروچور له لایه ن موسافیره کانی به شی ده ره جه ۳، دایکیکی که له کاتی نقوم بوونی که شتی یه که دا، له هوده ی ده ره جه ۳ خه ریکی گیرانه وه ی چپروک بو دوو منداله کانیه تی تا خه و بیانباته وه و له خه و دا بمرن، یان دیمه نی ناخرین وت وویژی دوو دلدار له نیو ئاوه سه هول به ستووه که دا، له بیر ناچنه وه.

هه روا قامک دانانی کامیرا له سه ر رووداوه میژووویه کانیش به جی یه. دیمه نیک که کاپیتانه که به کارگیری سه ره کی ده لی که ده بی له خیرایی که شتی یه که که م بکه نه وه، به لام کارگیر ده یه وی که ناخرین کوره کانیش بخیرینه کار تا باش بوون و به کاربوونیان تاقی کرابیته وه. یان دیمه نی هه لاتنی کارگیره که. له به ینی موسافیره ده وله مه نده کانی به شی ده ره جه یه ک، ژنیک شایانی له بیر مانه وه یه . نه و هاوسه ری کریکاریک بووه که به هوی دوزینه وی کانگای زیر ده بیت به سه رمایه دار و له لایه ن بورژواکانه وه وه کوو که سیکی تازه پیگه یشتوو، گالته ی پی ده کری، نه ویش نازایانه وه لامیان ده داته وه، هه روه ها زور یاریده ی روز و جه ک ده کات و کاتیکیش که له به له می نه جات شایه تی مه رگی موسافیره کان ده بی، داوا له مه له وانه که ده کات بگه ریته وه و نه وه نده ی ده توانی له موسافیره کان نه جات بدا به لام له لایه ن ژنه لووت به رز و خو به زل زانه کانی بورژواوه دژایه تی له که ل ده کری.

فیلمی تایتانیک نه گه ر چی باسی به شیک له وه زعی کریکاران له سه ره تای سه ده ی بیسته م دا ده کات، به لام به کورتی پیشانده ری نابه رابه ری و وه حشیگه ری یه که که له کومه لگای نه مرویش دا به سه ر خه لک دا حاکمه.

سه رچاوه کان:

- 1-Riddel of Titanic, by R. Garndiner and Van der Vat, published by Weidenfeld and Nicolson, London, 1995.
- 2- Empier, monthly magazine, may issue, London, 1988.
- 3- Film Review, monthly magazine, may issue, London, 1998.

روژیک که دایکیشتم ده توانی

نووسەر: قدسی قاضی نور
که لایوژ کردوووه به کوردی

حه سه ن و زه ری له سه ر پلیکانه کان دانیشتیوون. دایکیان هه موو روژی ده چوو بو کارخانه ی تریکوبافی و کاری ده کرد. حه سه ن و زه ری له مال ده مانه وه. حه سه ن دوانیوه رویان ده چوو بو مه دره سه، به لام زه ری هیشتا بو مه دره سه نه ده چوو و ته نیا له مال ده مایه وه. له وه ی که حه سه ن پیش نیو ه رویانیش نه ده چوو بو مه دره سه زور خوشحال بوو. ئه و روژه هه وا زور سارد بوو. تازه باران لیبی کردبووه وه. حه وشى ماله که هه روا ته ر بوو. سی چوله که له سه ر سیمی به رق هه لنیشتبوون. باله کانیان به خویانه وه نووساندبوو و ملیان به لایه ک دا شور کرد بووه وه. وه کو ئه وه ی که خه وتبن و خه ونی روژ ببینن.

زه ری وه کو چوله که کان دهستی له خوی هالاندبوو و سه ری به لاشانی چه پی دا شور کردبووه وه و هه ر وه ک چوله که کانیش هه لده له رزی.

— کاکه زورم سه رمایه.

قامکی کرده نیو نانیشکی دراوی چاکه ته کونه که ی و وتی:

— لیبه وه با دیته ژوور و سه رمام ده بی.

حه سه ن به دلسوژی یه وه وتی:

— که دایکم هاته وه پیی بلی بوت بدووریتته وه.

زه ری وتی:

— کاکه، بوچی دایکم ئه و هه موو چاکه ته ده چنی، به لام یه ک دانه ش بو من ناهینیتته وه؟ بو خوی و بو توش ناهینیتته وه.

حه سه ن وتی:

— چونکی خاوه نی کارخانه که، روژانه ته نیا په نجا تمه ن ده دا به دایکم و پیی وایه حه قی هه ر ئه وه نده یه.

زه ری له قسه کانی حه سه ن تی نه گه یشت به لام ئه وه حالی بوو که دایکی ده یه وی چاکه تی بو بچنی، به لام خاوه نی کارخانه که ناهیلی. به نه فره ته وه وتی:

— تف له رووی.

دوایی به رامای وتی:

— تو له کوی وه ئه وه ده زانی؟

— ماموستاکه مان وتی.

زه ری بی ده ننگ بوو. هه روا وه کو چوله که هه لده له رزی. حه سه ن وتی:

— زه ری هه سته برو ژوور.

— نا کاکه، بریا خور هاتبایه خواره وه.

— یانی چی؟

— یانی هاتبایه نیو حه وشه که مان، ئه وده م گه رمم ده بووه وه.

حه سه ن پیکه نی:

— مه گه ر ده کری؟ ته گه ر خور بیته خوار، عه رز ده سووتینی. تازه ته وه نده گه وره یه که ته واوی عه رز داده گری. نازانی چه نده گه وره یه.

— ته ی بوچی له ناسماندا چکوله یه؟

— چونکه زور دووره.

— که وایه بریا من چوبام بو لای خور.

— باشه ناخر ته وکات ده سووتای و ده بووی به خوله میش.

— تو چون ده زانی؟

— ماموستاکه مان به ئیمه ی وتوه.

زه ری ئیتر شکی بو نه مایه وه. به نائومیدی وتی:

— که وایه چی بکه یین که خور بیته ناو حه وشه که مانه وه.

حه سه ن بیبری کرده وه و وتی:

— کاتی خور هه لات بوتی دینمه ناو حه شه وه.

زه ری به ناباوه ری وتی:

— ناتوانی.

— باشه، دوایی ده بیینی!

— ناخر چون؟

— تو کارت چیه. بوتی دینمه خواره وه.

زه ری چووه ناو خه یالی خوی.

سه عات بوو به یه کی دواتیوه رو. حه سه ن به په له به ره و قوتابخانه رویشته. هه ولی ده دا تا ناخرین له حزه ی

مه دره سه ش له مال بمینیتیه وه، تا زه ری که متر ته نیا بیت. چون بیستبووی که دایکی، به بوغزه وه، ده یگوت:

— له عننه ت له و ژیانه ی که ئیمه هه مانه. ته واوی فکر و زکرم له کارخانه له لای زه ری یه که نه کا به لایه کی به سه ر

بیت.

حه سه ن سه ره رای مندالی خوی له و قسانه حالی ده بوو. هه ولی ده دا ناگای له خوشکه چکوله که ی بیت. کاتی زه نگی

کوتایی مه دره سه لی ده درا، خیرا ده گه راوه مال، تا زه ری ته نیا نه بیت. زور جار که مناله کان بو کایه کردن ده هاتنه

لای، له گه لیان نه ده چوو؛ ته گه ر چووبایه، زه ری شی له گه ل خوی ده برد؛ ته وی له په نا دیوار داده نا تا چاو له کایه ی

فوتبال بکات. زه ری به چاوه ره شه خره کانی یه وه چاوی لیده کرد، پیده که نی، زه وق ده یگرت و له جیوه هه لی

ده خسته وه.

به یانی روژی دوایی هه وره کان رویشتن و خور هه لات. زه ری و حه سه ن هه ر وه ک جارن له سه ر پلیکانه کان دانیشتن

و وه کو بالنده کان خویان له به ر خوره تاو گه رم کرده وه. حه سه ن کتیب و ده فته ره که ی له سه ر عه رز بلاو کرده وه و

خه ریکی نووسینه وه ی ده سه کانی بوو. له نه کاو چاوه خر و ره شه کانی زه ری بریقه یان لی هه ستا، راپه ری و وتی:

— کاکه چاوت لی یه؟

حه سه ن هه روا که ده یینوسی، وتی:

— له چی؟

— خور هه لاتووه.

حه سه ن، له حالی نووسین دا، وتی:

— ئه رى.

— ده ي باشه، بيهينه نيو حه وشه وه.

حە سە ن سە رقالي ده رسە كاني بوو و حالي نه ده بوو زه رى چ ده لى.

زه رى دووپاتي كرده وه:

— بيهينه خوار ئيترا!

حە سە ن قە لە مە كە ي خستە ناو دە مى و سە رى هە لينا:

— زه رى، من خە ريكم دە رسە كانم دە نووسمە وه. چيه شلووقت كرووه؟ تو كه هە ميشه كچى چاك بووى.

— ئاخىر دە ترسم دووباره بچيته وه ژير هە وره كان.

حە سە ن هاته وه خو:

— ئه وه باسى چ ده كه ي؟

— باسى خور، مە گە ر قە رار نه بوو بيهينه خوار بوم؟

حە سە ن تازه حالي بوو كه زه رى مە به ستى چيه. سە ره تاشراوه كه ي خوراند و وتى:

— باشه هە ر ئيستا! كه هينامه خواره وه، تو كايه ي له گە ل بكه و ليمگه رى با من دە رسە كانم بنووسمە وه.

زه رى، به زه وقه وه، وتى:

— باشه كاكه، باشه.

حە سە ن هە ستايه سە ر پى. زه رى ش هە ستا كه وه دواى كه وي، حە سە ن وتى:

— تو ليره دانيشه و چاوه كانت ببه سته، هيچ چاو لى مە كه تا خورت بو دينمه خواره وه.

زه رى ده سته چكوله كاني له سە ر چه ناگه ي دانا و بى ده نگ بوو:

— ناوا باشه؟

— ئه رى باشه، نابي هيچ ته ماشا كه ي.

زه رى له ماوه ي چاوه روانى يه كه ي دا نوقمى خه يال بوو. له خه يالى دا خور له ناو حه وشه كه يان دانيشتوه.

حە وشە كە يان گە وره بووه و پر بووه له گوله به روژه. له ناوه راستى حە وشە كە دا حە وزىكى پر له ماسى هە يه. ماسى

سوور. گوله به روژه كان سە ريان خوار كرووه ته وه و سلاو له خور ده كه ن. ماسى يه كان سە ريان له ناو ده رده هينا و

سلاويان له خور كرد. خور ده دره وشا يه وه، وه كو سكه ي دوو تمه نى تازه. وه كو ئه و قابله مانه ي دايقى ده يشتن. له

نه كاو بازي دا تا له داوينى خور دابنيسى، كه حە سە ن بانگى كرد:

— زه رى! چاوت هە لينه.

زه رى چاوى هە لينا. حە سە ن راوه ستابوو، ده سته كاني له پشته وه بوو. دياربوو كه شتيكى شاردوه ته وه:

— جا ئيستا دانيشه.

زه رى، وه ك بيچوه پشيله، په نجه ي دادا و داناشت.

— ئيستا ديسان چاوت بگره. هە ليان مە هينه تا پيت ده ليم.

زه رى ئارام و گويدير چاوى به ست. حە سە ن ئه و ئاوينه يه ي كه به ديوارى وه تاغه كه يانه وه هە لاوه سراوو، له گە ل خوى

هينابووه حە وش. ئاوينه كه ي له سە ر عە رز به رامبەر به خور دانا و خور كه وته نيوى و دره وشا يه وه. حە سە ن، به

خوشحالى يه وه، بانگى خوشكه كه ي كرد:

— زه رى چاوت هە لينه.

زه رى چاوه كاني كرده وه. حە سە ن وتى:

— وه ره ئيره.

زه ری هه ستا و له لای براهه ی راوه ستا. حه سه ن وتی:

— جا ئیستا چاو لی که. دیتت خورم بو هینایه خوار. دانیشه و کایه ی له که ل بکه.

زه ری دانیشته و دهسته کانی خسته ژیر چه ناگه ی و چاوی بری یه ئاوینه که. خور له ناو حه وشه که یان دابوو. بیبری کرده وه:

— ئیستا حه وشه که سه وز ده بیت و ده بیته باغیکی که وره ، باغیکی پر له گوله به روژه به حه وزیکی که وره وه، پر له ماسی سوور. ماسی یه کان به حه سره ت چاو له خور ده که ن و پال به یه کتره وه ده نین تا بینه پیش، به لکو باشتر خور ببینن؛ باله کانیا ن به یه که وه ده نووسینن و سروود ده خوینن. سروودی خوره تاو. دایه ش له ریوه ده گاتی. بوخچه ی بن هه نگلی پر له چاکه تی تازه بو من، بو حه سه ن، بو خوی. چه ند دانه ش بو مندالانی کولانه که مان که چاکه تیان نیه. حه سه ن ده رس نووسینه وه که ی ته واو بوو. هه ستایه سه ر پی. زه ری لیو به خه نده له پیش ئاوینه که خه وی لی که وتبوو. حه سه ن گرتیه باوه ش و بردی بو وه تاخه که و کونه په توه که ی جارانی به سه ردا کیشا. دواپی ده فتر و کتیبه که ی هه لگرت و هه لات به ره و مه دره سه.

شه و بوو. دایه له که ل گوتنی گورانیه کی فولکلور به نه رمی، ده سستی به دروونه وهی چاکه ته که ی زه ری کرد. زه ری، وه ک بیچووهد پیشله، له په نا دایکی دانیشته:

— دایه، حه سه ن پیش نیوه رو خوری بو هینامه خوار.

— یانی چی؟ مه که ر ده کری؟!

— ئه ری ده کری. دوایه پیشانت ده ده م. من خوم خورت بو دینمه ناو حه وشه وه.

زه ری هه روا بو دایکه سه رسور ماو و ناباوه ره که ی، قسه ی ده کرد:

— هه ر که پیی خور که وته حه وشه که هه موو شتیک گورا. حه وشه که، که وره بوو. له ناوه راستی دا باغیک شین بوو، پر له گول و حه وزیکی که وره ی پر له ماسی. هه موویان سلاویان له خور ده کرد. نازانی ماسی یه کان چون پالیان به یه که وه ده نا تا خور باشتر ببینن. ئه وکات تو هاتی و بوخچه یه کت له بن هه نگل دابوو پر له چاکه تی نوی، له وانه ی له کارخانه دا ده یان چنی.

دایک ده رزی و ده زووی له ده ست دا وشک بوو. چاوی له روخساری ره نگ په ریوی زه ری کرد:

— بوت دینمه وه گیانی دایه، بوت دینمه وه.

— که ی؟

— نازانم که ی، به لام زوری پی ناچی، روزیک که حه قی خومان وه رگرت، کاتیک که کارخانه ببیته هی خاوه نه کانی راسته قینه ی خوی؛ واته ببیته هی ئه و که سانه که کاری تیدا ده که ن.

— چون؟

دایکی بیبری کرده وه، چون قسه بکات که زه ری تی بگا:

— گیانی دایه ، هه موو کاریک ده بی له سه ره تاوه ده ست پی بکر ی. هه روه ک له پلیکان چوونه سه ر وایه. ده بی له پلیکانی ئه وه له وه ده ست پی بکه ی، تا بگه یه پلیکانی تاخیر؛ ئیمه ش ئیستا له پلیکانی ئه وه له وه ده ستمان پیکردوه.

— ئه و هه مووه ده لین شورا، ده زانی یانی چی؟

— یانی ئیمه له به ینی کریکاران چند که س هه لده بژیرین، تا خومان کارخانه که هه لسوورینین.

— دایه، تو ئه وانه له کی فیر بووی؟

— له شورش. دوا ی شورش زانیمان که چ کلاویک چووه ته سه رمان.

— ئیستا ئیتر کلاو ناچیته سه رتان.

— ئىجازەت ناده يىن. چون زور شت فیر بووین. زانیمان که به ته نیایی کاریکمان بو ناچیتته پیش.

— تف له رووی ساحه بی کارخانه. بژی شورا.

دایکی بیکه نی و وتی:

— مه ترسه! وه ختیک دیت که توش ده نکت هه لبری و شیعار بده ی... دره ننگ نه بووه.

— به لام دایه، خو من له شورش دا شیعارم ده دا.

— ئه ری گیانی دایه ده زانم.

زه ری چووه نیو باوه شی دایکی. سه ری هه لینا و چاوی له روخساری بری. دایکی له خه یال دابوو. خه یالی شورا، فکری

یه کیه تی کریکاران و فکری به یانی یه کی رووناک.

زه ری ش له خه یال دابوو. له خه یالی ئه و خوره ی که هاته هه وشه که یان؛ له خه یالی گوله به روژه کان؛ له خه یالی

ماسی یه کان و له خه یالی ئه و روژه ی که دایکی چاکه تی بو دینیتته وه؛ ئه و روژه ی که دایکیشی ده توانی خور بینیتته

ناو هه وشه که یانه وه.

قه‌ده‌غه‌ کرانی حجابی ئیسلامی بو منالان

چاوپیکه و تنیک له‌ گه‌ ل په‌ روین کابولی

هانا: له‌ گه‌ل سوپاس بو‌ ئه‌ و کاته‌ی که‌ ته‌رخانت کرد بو‌ دیدار له‌ گه‌ل هانا. "که‌مپه‌ینی نیونه‌ته‌وه‌یی ژنان بو‌ پاریزگاری له‌ مافی ژنان له‌ ئیران" له‌ دو سالی رابردوودا هه‌لسوورانیکه‌ی زوری بووه‌ بو‌ مه‌حکوم کردنی ژن‌کوژی و فه‌ره‌نگی کونه‌په‌رست و دژ به‌ ژن له‌ وولاتانی روژئاوادا. ئه‌م که‌مپه‌ینه‌ به‌ تایه‌ت له‌ سوید زور ده‌نگی دایه‌وه‌ و مه‌سه‌له‌ی حجابی ئیسلامی و منالان. بوو به‌ باسی میدیا و کومه‌لگا. رای ئیوه‌ سه‌باره‌ت به‌ حجابی منالان چیه‌؟

په‌روین: به‌ ر له‌ وه‌ی که‌ وه‌ لامی پرسپاره‌ بده‌ مه‌ وه‌، پیوسته‌ که‌ میک بگه‌ ریمه‌ وه‌ سه‌ ر پیشینه‌ی باسه‌ که‌ . له‌ دوو سال له‌ مه‌ و پیشه‌ وه‌، دوا‌ی ئه‌ و قسه‌ و باسه‌نه‌ی که‌ له‌ سوئید هاته‌ کایه‌ وه‌، ئیمه‌ ناره‌زایه‌تی خومانمان دژی حجاب بو‌ منالانی که‌ متر له‌ ۱۶ سال ده‌ربری و داوا‌ی قه‌ده‌غه‌ کردنی حجاب مان کرد بو‌ منالان. ئه‌ م باسه‌نه‌ کاتیک هاتنه‌ ئاراهه‌ که‌ له‌ سوئید شه‌پولیک له‌ قه‌تلی ناموسی که‌ وتبووه‌ ری. له‌ م کاره‌ساتانه‌ دا چه‌ ن ژن و که‌ نیشکی که‌ نجی په‌نابه‌ر، سه‌ر به‌ بنه‌ماله‌ی موسولمان، کوژران یا به‌ توندی برینداربوون. هوی سه‌ ره‌ کی که‌ له‌ دادگادا (محکمه‌) بو‌ ئه‌ م ته‌ زیه‌ت و ئازار و کاره‌ساتانه‌ ده‌ خرایه‌ به‌ ر ده‌ م، ئه‌ وه‌ بوو که‌ ئه‌ م ژنانه‌، شیوه‌ یه‌ کی تری ژنیان هه‌ لپژاردوووه‌ و پشتیان کردوووه‌ له‌ داب و نه‌ ریت و فه‌ ره‌نگی بنه‌ماله‌ و که‌س و کار و نه‌ ته‌ وایه‌ تی یان. ئیمه‌ دژی ئه‌ م ته‌ زیه‌ت و ئازاره‌ راوه‌ ستاین و رامان گه‌ یاند که‌ ئینسانه‌ کان سه‌ ره‌ رای شوینی له‌ دایک بوون، زمان و فه‌ ره‌نگ و مه‌زه‌به‌ی که‌س و کاریان، مافی خویانه‌ که‌ شیوه‌ و چونه‌تی ژنیان، به‌ و جوهره‌ی که‌ خویان چه‌ ز ده‌ که‌ن، دیاری بکه‌ن. موخالیفه‌کانی ئیمه‌، چه‌ له‌ نیو بوچوونی دواکه‌تووی هه‌ندیک له‌ سویدی‌یه‌کان و چه‌ له‌ نیو په‌نابه‌ران دا، پیمان وایه‌ که‌ ده‌ بی داب و نه‌ ریتی هه‌ر گروپ و قه‌وم و نه‌ ته‌ وه‌ یه‌ ک ریزی لی بگیری ته‌ نانه‌ت ته‌ گه‌ر ئه‌ م داب و نه‌ ریتانه‌ له‌ دژایه‌ تی له‌ گه‌ل ده‌سکه‌ وته‌کانی تا به‌ ئه‌ مروی کومه‌لگای ئینسانی سه‌ باره‌ت به‌ ئازادی و مافه‌کانی تاکه‌ که‌سی و کومه‌لایه‌ تی دا بن. ئه‌ مه‌ له‌ روانگه‌ی نسبی بوون فه‌ ره‌نگه‌ وه‌ باس ده‌ کری که‌ ئیمه‌ به‌ توندی دژی راده‌ وه‌ ستین.

سه‌ باره‌ت به‌ حجابی منالان، ئیمه‌ پیمان وایه‌ که‌ هه‌ موو منالانی دنیا بو‌ گه‌ شه‌ی که‌ سایه‌تی و کومه‌لایه‌ تی یان، ده‌ بی ئیمکاناتی یه‌ کسانیان بو‌ فه‌راهه‌ م بکری. ناکری هه‌ندیک منال به‌ هوی ره‌نگی سپی له‌ شیان ئیمکاناتی تایه‌ تیان پی بدری و هه‌ندیک منالی تر به‌ هوی ره‌نگی ره‌ شی له‌ شیان له‌ هه‌ندیک ئیمکانات بی به‌ ش بکری. ئه‌ م مه‌سه‌له‌ سه‌باره‌ت به‌ منالانیک که‌ له‌ بنه‌ماله‌ی موسولمان و مه‌زه‌به‌ی دا گه‌وره‌ ده‌ بن، خو ده‌ نوینی. ئه‌ وه‌ ویستی دایک و باوکه‌ کانه‌ که‌ ده‌ بی کچه‌ کانیان له‌ ته‌ مه‌ نی ۹ سالی را خویان داپوشن و خویان له‌ باقی کومه‌ل دابرن. ئیمه‌ پیمان وایه‌ که‌ ئه‌ م کاره‌ هه‌ له‌ یه‌، به‌ م هوی ئاسایی یه‌ که‌ حجاب نورمی ئاسایی پوشاکی منالان له‌ وه‌ سه‌ رده‌ می ته‌ مرو دا نیه‌.

هانا: بوچی ده‌بی حجاب بو‌ وینه‌ له‌ مه‌درسه‌ بو‌ منالان قه‌ده‌غه‌ بکری، به‌لام بو‌ گه‌وره‌سالان ئازاد بیت؟ مه‌گه‌ر حجاب‌ه‌که‌ چه‌ له‌ به‌ر منال دابیت یا گه‌وره‌، هه‌ر هه‌مان

شت نیه؟!

په روین: هه ر وه ک له پیشتر دا وتم، حیجاب نه وعیک له پوشاکي ئاسایی نیه. نه م پوشاکه، به ر له هه موو شتیک، مناله کان دابه ش ده کا به موسولمان و غهیره موسولمان. منال ناتوانی موسولمان یا غه یره موسولمان، مه سیحی، یه هوودی یا ... بیت. نه وه کاری گه وره کانه. منالان ته نیا ده که ونه شوین دایک و باوکیان. گه وره سالان له زوربه ی کات دا مافی هه لپژاردن له منال زه وت ده که ن؛ بییر و رای مه زهه بی ده خه نه میشکیانه وه و هه ر له منالی یه وه له باقی کومه ل دابریان ده که ن.

مه سه له یه کی تر نه وه یه که حیجاب به ئاشکرا سلامه تی و پاک و خاوینی منالان تووشی مه ترسی ده کات. چارشپو، به ر ده گری له هات و چو و هه لسوورانی ئازادی منال له کاتی کایه و یاری کردن دا. له باری روحی شه وه نه وان له منالانی تر جیا ده کاته وه. زوربه ی نه م منالانه له مه دره سه به ته نیا و تاق ده میننه وه و نه وه ش خوی گوشاریکی رووحی زور ده خاته سه ریان. له کاتی وه رزش دا به رهه لست و خه ته ری جددی یان بو دینیتته پیش؛ (من لیره دا له مه له کردن و دانس قسه ناکه م چون نه م جوره منالانه مافی به شداری له م جوره کارانه یان نیه). منالان به هوی هه لسووران و جم و جولی تاییه ت به ته مه ن یان، زور زوو ئاره ق ده که ن. جا نه مجار حیسابی نه وه بکه که حیجابی ئیسلامیشت پیوه بیت! حیجاب هه روه ها زیانی زوری هه یه بو مووی سه ر و به رگری ده کا له تیشکی خور، که له شی ئینسان به پیی زانست پیویستی پی هه یه.

نه مانه ی وتم ته نیا به شیکي بچووک له و زه ره دانه یه که حیجاب له باری جیسمی یه وه تووشی منالی ده کات. زه ره دی گه وره تر نه و فکره یه که نه و منالانه هه ر له سه رده می منالی یه وه له گه لی گه وره ده بن. نه و ان فییری نه وه ده کرین که له پیاو که مترن؛ که ته نیا وه سیله یه کن بو به رهه مهینانی منال؛ که له ته مه نیکی تاییه ت را (۹ سالان) کاتی نه وه دیت که بو دریژه پیدانی نه سلی شوو، تیر و پر مندال بیننه دنیا. هه ر له مندالی یه وه فییری نه وه ده کرین که کول به دنیاوه هه لنه گرن چون دنیا بی بایه خه و ترسی خوا و جه هه نه م و قیامهت ده خه نه دلپانه وه بو نه وه ی که له ئیمکاناتی به رینی ژیان له م دنیاوه دا چاوپوشی بکه ن.

به شیکي زور له و منالانه کاتیک ده گه نه ته مه نی بالغ بوون، تووشی موشکیله و ناراحه تی نه فسی ده بن. داخوازی یه ئیسنانی و سه ره تایی یه کانی نه وان له لایه که وه روویه روو ده بی له گه ل بی مه یلی کومه لگا و له لایه کی تره وه فشاری مال و که س وکار و مه زهه ب و کولتوری حاکم، به چاندنی ترس له خوا و هه ره شه ی سزای ئایینی و بنه ماله بی یه وه. زوریک له م کچانه زور زوو ده س ده که ن به درو کردن له گه ل که س و کاریان و مه جبوور ده کرین به ژیانیکی دوروو. بو وینه له ماله وه و له گه ره کی خویان جوریک لیباس ده که نه به ریان و (دوور له چاوی که س و کار) له شوینی کوبونه وه ی گشتی، یا له گه ل هاوری یان و ئاواله کانی خویان به جوریکی تر خویان ده رازیننه وه. هه لبه ت نه مه ته نیا له ده س نه و کچانه دیت که به به جه رگن و ده یانه وی هه رچی زووتر خویان له ژیر ده سه لاتی که س و کاریان رزگار بکه ن. نه گینا به شیکي زور له و کچانه تووشی بی هیوایی، دلساردی و په ریشانی روحی ده بن.

به تازه یی پروفیسوریک که له یه کییک له خه سته خانه کانی ستوکهولم دا کار ده کا نیگه رانی خوی له زیادبوونی ژماره ی نه و کچانه ی که بو دروونه وه ی په رده ی کچینی یان په یوه ندی به خسته خانه وه ده گرین، راگه یاندنه م پروفیسوره ده لی که نه م کچانه له ته رسی بنه ماله که یان روو ده که نه نیمه . هه روه ها ده لی که نه مه زیاتر نه و کچانه ن که به پیچه وانه ی مه یلی خویان به شوو ده درین. ده بی بووتری که نه م نه شته رگه ری یه (عه مه لی جه راحی) بی خه تر نه نیه. نیمه ده زانین که مه دره سه شوینیکی گشتی یه بو فیرکردن و بارهینانی منالان و بو ئاماده کردنیان بو ژیان و داهاتوو. نه گه ر ئینسان، کومه لگا و داهاتوو به لامانه وه گرنگ بن، نه وسا ده بی مه دره سه محیطیکی ئازاد و به ری له فشاری مه زهه ب و سوننه ت و داب و نه ریتی کون بیت. نیمه خوازیاری چوارچیوه یه کی سیکولار واته غه یره مه زه هه بین بو

منالان، دوور له هه ر جوره فشار، هه لاواردن و جياوازی خستنه وه؛ بو شه وه ی بتوانن له وه زعیکی یه کسان و نارام زانیاریان ببنه سه ر و ده سکه وته کانی ئینسانی بکه ن به به شیک له ژیانیان. ئایین یه کیک له و فاکته رانه یه که ریگه ده گری له م به ره و پیش چوون و که لک وه رگرته له ده سکه وته کانی ئینسانی، هه ر بویه ش ده بی ناسه واری مه زهه ب له مه دره سه دا نه مینی.

ئه م وه زعیه ته به گشتی و شه وه ی که حیجاب له شه ساس دا به مانای به که م دانان و بی حورمه تی کردنه به وجودی ژن، هوی که مپه ینی ئیمه یه دژی حیجاب.

ئیمه تا ئیستا دوو جار له کونفرانسی سالانه ی ریکخراوی رزگاری منالان دا، به یاننامه مان پیشکه ش کردوو و داوای قه ده غه کردنی حیجاب مان کردوو بو منالان. له کونفرانسی شه مسال دا تا راده یه ک له و باره وه سه رکه وتوو بووین.

هانا: کومه لگا چ رولیکی هه یه له م باره وه؟

په روین: به بروای ئیمه کومه لگا به رپرسه سه باره ت به شه ندامه کانی. کومه لگا به رپرسه بو دابین کردنی مه دره سه ، خه سته خانه و ئیمکاناتی ناسایشی گشتی بو شه ندامه کانی. شه مرو له زوریک له وولاتانی دنیا دا به پپی قانون ده بی منالان بچنه مه دره سه، ته نانه ت شه گه ر دایک و باوکیش پپیان خوش نه بیت و شه و که سه ش که به ر به چوونی منال بو مه دره سه بگری، سزا ده ده ری. هویه که شی شه وه یه که ئینسانی شه مرو ئیتر به و پله یه له گه شه ی فیکری گه یشتوو که خویندنه وه و نووسین به شتیکی بنه ره تی دابنیت و له هه ر شوینیک له توانای دابووبی حکومه ته کانی مه جبوور کردوو به دابین کردنی ئیمکانی مه دره سه ی گشتی و ئیجباری بو هه موو منالان.

به بروای ئیمه ده بی شه م شته حیجاب یش بگریته به ر. منالان خویمان توانای پاراستنی خویمان نیه. بویه ده بی کومه لگا شه م شه رکه بخاته سه ر شانی خوی و پاریزگاری له منالان بکات. لیدان له مندال شه مرو له زوریک له ولاتان به تاوان ده ژمیردری، ته نانه ت شه گه ر دایک و باوکی مناله که ش شه م کاره بکات. بو هه موو که س روونه که شه زیه ت و نازاردانی منال، ده بیته هوی شه وه ی که گه شه کردنی که سایه تی منال بکه ویتته مه ترسی جدی یه وه. حیجاب یش هه مان کار ده کات. منالان داهاتووی کومه لن و کومه لگا له به رانه ر گه شه کردنی شه وان دا به رپرسی سه ره کی یه. منالان ملکی دایک و باوک نین و هه ر بویه ش بنه ماله مافی شه وه ی نیه به مه یلی خوی له گه لیان ره فتار بکات!

دیدار

روژی ۱۷ مانگی جولای ۱۹۹۸ له له نده ن، دیداریکی دوستانه له نیوان عه تا موفتی به نوینه رایه تی روژنامه ی "په یام" و مصلح شیخ الاسلامی به نوینه رایه تی "هانا وهه روه ها ئه نوه ر سولتانی و عه بدولا صالح پیک هات.

له م دیداره دا، سه باره ت به بارودوخی گشتی کاروباری روژنامه کان وچونیه تی به ره وپیش بردنیان قسه کرا و به تاییه ت چه ند خالیک زیاتر که وته به ر سه رنج. کورته یه ک له قسه و یاسه کان له م دیداره دا بریتی بوون له:

—تیکوشان بو گشتی بوونه وه ی نویسی کوردی سورانی به پیتی لاتین و کولینه وه له ریگر و ریخوشکه رانی ئه م کوششه به وه ریخستنی قسه وباس و دیالوگ له م روژنامه دا.

—وه ک عورفی روژنامه گه ری، روژنامه کان ریگا به هه ر روژنامه یه کی تر، به تاییه ت به یه کتر، بده ن که ئه و نووسراوانه ی که له م روژنامه دا بلاو ده بنه وه، به هینانی سه رچاوه، چاپ بکه نه وه. ئه م نیازه ش، بو ئاگاداری نووسه ران، له هه موو ژماره کانی داهاتوودا رابگه یه ندری.

سه لمان روشدی بو مافی ره وای ژیانی پشت به

کی ده به سستی؟

ایرج فرزاد

ماجه رای سه لمان روشدی، جاریکی تر، بو ماوه بیه کی کورت، بوو به باسی کوروکومه لی ده وله تانی ته وروپی و بازاری روژنامه گه ری روژتاوا. گه رچی فه توای کوشتنی سه لمان روشدی له لایه ن خومه یینی و تاقمه ئیسلامیه کانی حاکم له ئیران هر وه ک خوی مابوو، به لام هه ندی روودار ببوونه هوی ته وه که خه لک وای تیی بگه ن که گوایه فه رمانی قه تلی روشدی هه لوه شاره ته وه.

له ۲۱ مانگی سپتامبری ۹۸ د، خاته می سه ره ک کوماری ئیسلامی ئیران بو به شداری کردن له کو بوونه وه ی گشتی "ریکخراوی نه ته وه یه کگرتووه کان" چوو بو نامریکا. خاته می له و کو بوونه وه دا وتی که ده وله تی ئیسلامی ئیران "دژ به تروريسمه!" و هه ول ته دا بو دامه رزاندنی "ده وره یه کی لیک گه یشتنی نیو نه ته وه یی!!". به دواي ته ویش دا، "خه رازی" وه زیری کاروباری ده ره وه ی رژیمی ئیسلامی ئیران له چاوپیکه وتنیک له گه ل وه زیری ده ره وه ی ئینگلیس دا، رایگه یاند که کوماری ئیسلامی ئیران به هیچ شیوه یه ک بو کوشتنی سه لمان روشدی هه ول نادات. ته مه شتیک بوو که زور له گه ل بوچوونی ده وله تانی ئوروپایی یه ک ده که وت. به لای ته وانه وه، خاته می، نوینه ری "ئیسلا می هیمن و معتدل"، ده بی بیاریزی و حکومت ته که ی یارمه تی بدری. به لای خاته می شه وه ده بوا ته و بو پاراستنی ته واوه تی رژیمی ئیسلامی که له مه ترسی که وتوو، دیپلوماسی به کار بینی و ده وله تانی روژتاوا به و قه ناعه ته بگه بینی که یارمه تی رژیمی ئیسلام بده ن تا ده سه لاتی خوی له ئیران دا رابگری. ته م رژیمه که بیست ساله ژیان و شادی و پیکه بینی له ژیر یاساکانی دژی ئینسانی ئیسلام دا خنکاندوو، گوایه ئیستا له ژیر سیبه ری "پریزیدنت خاته می" دا، ده کری هه ندی ئال وگوری به سه ردا بیت و کاربه ده سته وه حشیانه کانی ئیسلامی که میک له غاو بکات، تا ده وله ته ته وروپاییه کانیش په یوندی خویان له گه ل رژیم دا قایمتر بکه ن و له "ولاتیکی هیمن" دا، خه ریکی سه رمایه گوزاری بن و قازانجی خویان بیاریزن.

به لام، ته و شته ی که نه جه نابی خاته می و نه ده وله ته ته وروپاییه کان، هیچ کامیان نایگرنه به رچاو و نابانه وی به هیچ جوریک بیری لی بکه نه وه ته و راستی یه ئاشکرایه یه که خه لکی ئیران، به ژن و لاو و کریکار و زه حمه تکیش یه وه، به رووناکییر و کتیب خوین یه وه، هیچ جوهره حکومتیکی ئیسلامی یان ناویت. خه لکی ئیران خوی ئاماده ده کات که بو هه میشه و به یه کجاری رژیمی ئیسلامی به گور بسپیری. هیچ جوهره ئالترناتیویکی ئیسلامی، جا له ژیر هه ر روپوش و رواله تیک دابیت، هیچ جوهره شانسیکی له داهاتوی کومه لگای ئیران دا نیه. ته مه راستییبه که که ته نانه ت بیر لی کردنه وه که ی، مه ترسیه کی گه وره ته خاته دلی هه ر دوولا: هه م تاقمه ئیسلامیه کانی حاکم له ئیران و هه م ده وله تانی ته وروپایی. هه ر بویه شه که بو پیشگیری له تیک رووخانی رژیمی ئیسلام، ده یانه وی بالی به نیو

"هيمن و موعته دلی پريزيدنت خاته می" به هيز که ن تا ئه ویش به لکو بتوانی "ريفورمه" پيوسته کان به ئه نجام بگه يینی!

به لام هه ر دوو لا، وه کو حاله تیک له یاری شه تره نج دا، "ناچ مه ز" کراون. موره ی یارییه که و نوبه ی یاری ده میکه له ده سستی ئه وان دا نه ماوه و ئه وه خه لکی نارازی ئیرانه که ریگای هه ر جولانه ویه کی لی بریون. خه لک به هه ر جوره ریفورمیک، به هه ر جوره پاشه کشه یه کی رژیمي ئیسلامی، بو چه سپاندنی داخواییه کانیان و بو رووخواندنی ته واوی نه گبه تی ده سه لاتی تاقمه ئیسلامیه کان روژ له گه ل روژ سوورتر ده بن.

هه ر بویه ش زیاتر له چه ند روژی نه خایاند که سه ر له نوی له ئیران بلین ئه وه ی خاته می یا "خه رازی" (وه زیری ده ره وه ی ولات) وتوویانه، بو خویانیان وتوووه و فه توای "تیمام" له جیگه ی خوی ماوه و که س ناتوانی هه لیوه شینیه وه! ته نانه ت جایزه ی کوشتنی سه لمان روشدیش یان زیاد کرد! سه لمان روشدی که چه ند روژیک له به ر خوشباوه ری خوی یه وه به رژیمي ئیسلامی، هه ناسه یه کی راحه تی کیشابوو، دووباره گه رایه وه حاله تی هه وه ل. رژیمي ئیسلامیش بو سه ده مین و هه زاره مین جار رواله تی نه گریس و دژی ئینسانی خوی به خه لکی جیهان پیشان دایه وه. حکومه تی ئینگلیس یش به وپه ری بی شه رمی یه وه، له زمانی وه زیری کاری و باری ده ره وه ی ولاته وه، به ناشکرا داوای له سه لمان روشدی کرد که بو پاراستنی به ره ژه وندی یه ئابووری و سیاسی یه کانی ئینگلیس ده می بیه سستی و مافی ژیان و راده برین و نووسینی خوی بکاته ده ست مایه ی سات و سه ودای ده وله تانی روژئاوا له گه ل حه ره که ی کونه په رستانه ی ئیسلامی له هه ر شوینیک؛ جا با ئیسته له گه ل ده سه لاتداران له ئیران بی، یان سبه یینی سازان له گه ل طالبان له ئه فغانستان، یان تیروریسته ئیسلامیه کان له ئه لجه زیره بی.

ته نه ا یه ک ریگا بو ئازادی نووسین و قه له م، بو ئازادی ده برینی بیروباوه ری جوراوجور له ئیرانی ژیر ده سه لاتی حکومه تی ئیسلامی دا ماوه ته وه: ئه ویش رووخواندنی ئه و رژیمه ئیسلامیه یه که به بوونی ئه و، هه ر چه شنه ئازادییه ک ته نانه ت روژیکیش ناخیه نی. ئه مه ریگه یه که که خه لکی ئیران هه لیان بژاردوووه. خه لکی ئیران له بیست سالی رابردوو دا فه توای قه تلی ده یان هه زار که س له خوشه ویستانی خویانیان بیستوووه و به چاوی خویان دیویانه که چون ئازیزه کانیان له ژیر د سه لاتی که سانیکی وه کو "لاجه وه ردی" دا تیداچوون. "لاجه وه ردی" یه ک که کاتی کوژرا، هه ر ئه م پريزيدنت خاته می یه، به نیوی خویه وه به یانی سوپاسی له سه ر ده رکرد.

سه لمان روشدی ش باشتره له م خوشباروه ری و دل به ستن به ده وله ته ئه وروپاییه کان و دلخوش کردن به بالیک له باله کانی حکومه تی جه لاده ئیسلامیه کان له ئیران خوی رزگار بکات و خه باتی خوی بو ده برینی بیرو را، له گه ل خه باتی ره وا و ئینسانی خه لکی ئیران بو ئازادی و بو رووخواندنی رژیمي ئیسلامی گری بدات. ئه وه تاقه ریگای راسته قینه بو خه باتی که سانی وه کوو ئه ویشه بو به دی هینانی مافی ده برینی بیرو باوه ر، بی ئه وه ی مه ترسی ئه وه یان هه بی که بکه ونه به ر هیرشی ره وه ی مه رگه هینه ری حزب الله. نه ده وله تانی ئه وروپایی که خویان له کونفهرانسی "گوادلوپ" ئه م تاقمه ئیسلامیه یان به سه ر خه لکی ئیران دا، داسه پاند و نه هیچ به شیک له باله کانی رژیمي سه ده کانی ناوه راست له ئیران، ناتوان و نایانه وی مافی ده برینی بیرو و باوه ر، مافی نووسین و قسه کردن، بیاریزن.

ئه و روژه دوورنیه که ده سه لاتدارانی ئیستای ئیران له دادگا ببینین. ئه وسا پرسیاریک له میشکی سه دان هه زار که س دا ده خوئیه وه:

بوچی سه لمان روشدی، نه یویست به و هیزه پشت بیه سستی که به ره انبه ر به فه رمانده رانی سه دان هه زارقه تلی تریش راوه ستا؟

ئیسسته ش بو وه لام دانه وه به م پرسیاره زور دره ننگ نه بووه؛ به لام له سبه یینی رووخوانی رژیمي ئیسلامیدا ئیتر دره ننگ

ده بی و راده ی باوه ری خه لک به نووسه ریک که ته نانه ت له پاریزگاری له بیرو باوه ری خویدا قورس و قایم نه بووه،
نزم ده بیته وه.

برای به ریز کاک مصلح (ریبوار)

سلاوی گه رم و گه ش

وا بو سالیک ده چی له کوردستان دوورکه وتوومه ته وه و لیره قه تیس ماوم. ژیانی ئیره ته فاوهدتیکی ته وتوی له گه ل لای خومان نیه. به ته واوی بی زار و وه رست بووم، رووی نوینه رانی سه ده ره شه کانی چه رخی ناوه راست به تاییه تی بزوتنه وه ی ناموباره کی ئیسلامی ره ش بیت، ته گینا ئیشم بیره چی بوو. هه شت مانگه له نیوان ره فز و قبولی فلان و فیسار ولات دا توپ توپینم به شه ش سه ر خیزانه وه پی ده کری! پی ده چی دواهه مین له نگه رم ولاتی فینله ند بیت. ته ویش له وانه یه ۴ تا ۵ مانگی تر بخایه نی!!

ژیانی ته م ماوه یه بیجگه له چه ند مانگیکی هه مووی به فه راغ به سه رم بردووو. شه رایتی کارکردن نه ک بو په ناهنده و ئیمه مانانی ته مه لی په روه رده ی ده سستی سیسته می سه رمایه داری ده وله تی وه ک به عس _ که نه لگویه کی موشه وه شی ده وله تی شوره وی بوو _ به لکو بو خودی تورکان سه خته. به هوی نزمی هه سستی چینایه تی وه هه موو ژیانان هه لپه کردنه بو کار و کارکردن!!

په ناهه نده کانی ده وروبه رم به خاوه ن شه هاده کانیشه وه خه لکانی ئاساییین. به پله ی یه که م هه لو مه رچی سه ختی ئابووری کوردستان و ئاستقراری راوی ناون. ئامانجی ته وه ل و ئاخریینان به وانه شی لاف و گه زافی چه پ و رادیکال و کریکاری بوون و سیاسه ت لی ده ده ن کاسبی کردن و پاره کوکردنه وه یه!! که سانی شکست خواردوو و بی ئاسو که له شه نجامی سراع و کیشمه کیشه وه نه هاتیبته دهره وه، چاوه روانی کاری دروستی وه ک خه بات و تیکوشان و قازانج گه یاندن به چینی کریکاریان لی ناگری!!

له ژماره ی ۷ مانگنامه ی په یام، ئایاری ۱۹۹۸ ل ۱۳ دا به ناوی "جوان بوکانی" یه که وه وتاریکت له سه ر خوت، به ناویشانی "پیشره وانی شیعیری نویی!! کوردی له روزهه لاتی کوردستان" بلاو کردوته وه .
ته و جووره نووسینانه له دنیای ته ده ب و نووسین دا غه ریب نیه. گه لی له نووسه رانی لای ئیمه له و چه شنه نووسینه یان بلاو کردوته وه. جیاوازی یه که له وه دایه ته وان له به رهه می بی بایه خ و که م سه دای خویان دواون، به لام به ریزت خوت نمایش کردووو!!

ته وه ی هانی دام ته م یه ک دوو دیره بنووسم یه ک دوو په ره گرافی نووسینه که ته. یه که میان: وا خوت پیشان داوه که یه کیکی له دامه زرینه رانی کومه له ی کونی ئیرانی. هه ر چه ندم کرد نه متوانی شایه تمان به دیار ته و قسه یه دا بهینم، گومانم هه یه له جزووی دامه زرینه ران دا بووبیتی، چونکه یه کی له دامه زرینه ری ریکخواه یه کی واییت هه رگیز ریکخواه که ی ناکات به قوربانی هه ندی مه سائلی تاییه تی و... خوی نادورینی. هینده ش بزائم هه لقولوی خیزانیکی ناسیونالیستی و... بووی. قه ناعه تم وایه که سیکیش له کویره دی یه کی وه ک مه ریوان دا هاتیبته دنیاوه، به ته سل له خیزانیکی کریکاری دا په روه رده نه بووبی، بناغه ی بوش ده بی، مه حاله ببیته کومونستیکی (...؟) و خاراو.

دووو م: باسی ته وه ت کردووو که بو یه که م جار له به هاری ۱۹۹۱ دا ته و شیعرانه ی بو رووداوه جوراوجوره کانی کوردستانی عیراق وتوتن له شیوه ی نامیله که یه ک دا به ناویشانی "چه ند لاپه ره له ده فته ری به رباخه ل" بلاوت کردوته وه.

ته و په ره گرافه به لای خوینه رانه وه ره خنه و باس هه لناگری. به لام به لای منه وه قاییلی ره خنه و سه رزه نشت و تیشک خستنه سه ره.

به ر له پای دوز کردنت له خه باتی ته سلی ناو کوردستان، ته و کومه له شیعره ت به تایپ کراوی سپارده من. دواى خوت
وه ک وه فایه ک (بدون مقابل) ده قاوده ق ته گه ر به سه هودا نه چووبم به تیراژی ۱۰ - ۱۵ دانه به ناوه مسته عاره که وه
بوم بلاو کردیته وه. به هه زار حال بوم ساغ کرایه وه. ته مه له کوتایی وه رزی هاوین بوو.
له به ر که م تیراژ بوونی نامیلکه که ، به خاتری ته وه ی زورترین که س شیعره کان ببینن و بزنانن شاعیریکی کوردی ئیران
شیعری بو خه لکی کوردستانی عیراق وتوو، هاتم له ژماره (۱ ، ۲ ، ۴ ، ۱۷) ی گوڤاری ته ده بی کریکاری دا په یمانم
شکاندو به ناوی ریبواره وه چه ند پارچه شیعرم دووباره بو بلاو کردیته وه.
من له مه عده ن پاکی خومه وه بو تو و بو شیعر و ته ده بیاتی کریکاری هینده به وه فا بووم و ناوتم به رز راگرت.
که چی به ریزت تا ئیستا پرکیشی نووسینی نامه یه کت نه کردوه! گریمان ناوی من زه روری نیه، خو ده کرا بتنوووسیايه
که سیکى خه لکی سلیمانی ته و به رهه مه ی بو به چاپ گه یاندووم!!
ته مه سه ره تای دامه زرانندی قسه و باسیکی جیدی یه، ته گه ر له خوتا راده بینن ته وه عه رز و ته وه گه ز... ژماره ی
تازه ی هانام بو ره وانه بکه.

* تیبینی: ته م نامه یه بو بلاو بوونه وه ده شی.

به سلاوی دووباره

عه باس شوان

تورکیا ۱۱_۷_۱۹۹۸
